

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Görmeyen / Az Gören
Öğrenciler İçin

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

II. Kademe (5, 6, 7 ve 8. Sınıf)

Ankara, 2018

içindekiler

GİRİŞ	5
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI	5
ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ	6
1. DEĞERLERİMİZ	6
2. YETKİNLİKLER	6
ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	8
BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI	8
SONUÇ	9
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI	9
1. BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI	9
2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI	10
3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI	12
4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR	13
BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	16
1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI	17
2. KAZANIM / HEDEFLERİN YAPISI	18
3. KAZANIM / HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR	20

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMI

GİRİŞ

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Görmeyen / az gören öğrenciler için geliştirilen öğretim programları; öğrencilerin hayat boyu kullanabilecekleri bilgi, kavram ve becerileri kazanmalarını, bunları kullanarak kendilerini bireysel ve sosyal yönden geliştirmelerini, etkili iletişim kurmalarını, akademik, günlük yaşam, öz bakım gibi alanlarda gelişim sağlamalarını hedefleyen bir bütünlük içinde yapılandırılmıştır. Bu nitelik dokusuna sahip bireylerin yetişmesine hizmet edecek öğretim programları salt bilgi aktaran bir yapıdan ziyade bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen, yalın ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır. Programlarda bu amaç doğrultusunda bir taraftan farklı konu ve kademelerde sarmal bir yaklaşımla tekrar eden hedeflere ve açıklamalara, diğer taraftan bütünsel ve bir kerede kazandırılması hedeflenen öğrenme çıktıklarına yer verilmiştir. Her iki gruptaki hedef ve açıklamalar ilgili disiplinin yetkin, güncel, geçerli ve eğitim öğretim sürecinde hayatla ilişkileri kurulabilecek niteliktedir. Bu hedefler ve açıklamalar, eğitim kademeleri düzeyinde değerler, beceriler ve yetkinlikler perspektifinde bütünlük sağlayan bir bakış açısıyla yalın bir içeriğe işaret etmektedir. Böylelikle anlamlı ve kalıcı öğrenmeyi sağlayan, sağlam ve önceki öğrenmelerle ilişkilendirilmiş, günlük hayatta değerler, beceriler ve yetkinlikler çevresinde bütünlüğe ulaşmış bir öğretim programları toplamı oluşturulmuştur.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ AMAÇLARI

Öğretim programları, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2. maddesinde ifade edilen “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları”, “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” ve 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de yer alan “Özel Eğitimin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanmıştır. Eğitim ve öğretim programlarıyla sürdürülen tüm çalışmalar; okul öncesi, birinci, ikinci ve üçüncü kademe seviyelerinde birbirini tamamlayıcı bir şekilde aşağıdaki amaçlara ulaşmaya yöneliktir:

1. Okul öncesi eğitimini tamamlayan öğrencilerin bireysel gelişim süreçleri göz önünde bulundurularak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini sağlamak,
2. Birinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin gelişim ve öğrenme düzeylerine uygun olarak dil ve iletişim, öz bakım ve günlük yaşam, bedensel, bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda sağlıklı şekilde gelişimlerini desteklemek, günlük yaşamlarında ihtiyaç duyacakları temel akademik becerileri kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak bağımsız bireyler olarak hayatlarını sürdürmelerini sağlamak,
3. İkinci kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle millî ve manevi değerleri benimsemiş, toplumla etkileşimini, bütünlüğünü sağlayacak şekilde yeterliliklerle donatılmış bireyler olmalarını sağlamak,

- Üçüncü kademe eğitimini tamamlayan öğrencilerin birinci ve ikinci kademedeki kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, insanlarla etkileşim kurabilen, toplumsal kurallara uyum sağlayabilen, toplumsal yaşama katılım için çabalayan, yaşamlarını bağımsız olarak sürdürebilen bireyler olmalarını sağlamak, "Türkiye Yetkinlikler Çerçevesinde (TYÇ)" ve ayrıca disiplinlere özgü alanlarda ifadesini bulan temel düzey beceri ve yetkinlikleri kazanmış, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir mesleğe hazır, toplum hayatında üretime katkısı olan, millî ve manevî değerleri benimseyen bireyler olmalarını sağlamaktır.

ÖĞRETİM PROGRAMLARININ PERSPEKTİFİ

Eğitim sistemimizin temel amacı bireye değerlerimiz ve yetkinliklerle bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlar kazandırmaktır. Bilgi, beceri ve davranışlar öğretim programlarıyla kazandırılmaya çalışılırken değerlerimiz ve yetkinlikler bu bilgi, beceri ve davranışların arasındaki bütünlüğü kurmaktadır. Değerlerimiz toplumumuzun millî ve manevî kaynaklarından günümüze ulaşmış ve yarınlara aktaracağımız öz mirasımızdır. Yetkinlikler ise bu mirasın hayata aktarımıdır. Bu yönüyle değerlerimiz ve yetkinlikler birbirinden ayrılmaz bir şekilde öğrenme öğretme süreçleriyle kazandırmaya çalıştığımız bilgi, beceri ve davranışlar ile birlikte ele alınarak programın perspektifini oluşturmaktadır.

1. DEĞERLERİMİZ

Değer; bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlardır. Değerler toplum ya da bireyler tarafından benimsenen, birleştirici olgulardır. Aynı zamanda değerler, toplumun sosyal ihtiyaçlarını karşıladığına ve bireylerin iyiliği için olduğuna inanılan ölçütlerdir. Değer eğitiminin temel amaçlarından biri de öğrencilerin sağlıklı, tutarlı ve dengeli bir kişilik geliştirmelerini sağlamaktır. Değerler, insanın tutum ve davranışlarını biçimlendirmede önemli bir role sahiptir.

Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır.

Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik. Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır.

2. YETKİNLİKLER

Eğitim sistemimiz yetkinliklerde bütünleşmiş bilgi, beceri ve davranışlara sahip karakterde bireyler yetiştirmeyi amaçlar. Öğrencilerin hem ulusal hem de uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş

hayatlarında ihtiyaç duyacakları beceri yelpazesi olan yetkinlikler Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde belirlenmiştir. TYÇ'de anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler, dijital yetkinlik, öğrenmeyi öğrenme, sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık ve ifade olmak üzere sekiz anahtar yetkinlik belirlenmiştir. Özel eğitim çerçevesinde yabancı dillerde iletişim ve inisiyatif alma ve girişimciliğe ait yetkinlikler öğretim programlarında ele alınmamıştır. Bu yetkinliklere ilişkin bilgi ve beceriye ait davranışlar görmeyen / az gören öğrencilere kazandırılmamaktadır. Öğretim programlarında ele alınan yetkinlikler TYÇ'de aşağıdaki gibi tanımlanmaktadır:

1. *Anadilde iletişim:* Kavram, düşünce, görüş, duygu ve olguları hem sözlü hem de yazılı olarak ifade etme ve yorumlama (dinleme, konuşma, okuma ve yazma); eğitim ve öğretim, iş yeri, ev ve eğlence gibi her türlü sosyal ve kültürel bağlamda uygun ve yaratıcı bir şekilde dilsel etkileşimde bulunmaktır.
2. *Matematiksel yetkinlik ve bilim / teknolojiye temel yetkinlikler:* Matematiksel yetkinlik, günlük hayatta karşılaşılan bir dizi problemi çözmek için matematiksel düşünme tarzını geliştirme ve uygulamadır. Sağlam bir aritmetik becerisi üzerine inşa edilen süreç, faaliyet ve bilgiye vurgu yapılmaktadır. Matematiksel yetkinlik, düşünme (mantıksal ve uzamsal düşünme) ve sunmanın (formüller, modeller, kurgular, grafikler ve tablolar) matematiksel modlarını farklı derecelerde kullanma beceri ve isteğini içermektedir.

Bilimde yetkinlik, soruları tanımlamak ve kanıta dayalı sonuçlar üretmek amacıyla doğal dünyanın açıklanmasına yönelik bilgi varlığına ve metodolojiden yararlanma beceri ve arzusuna atıfta bulunmaktadır. Teknolojiye yetkinlik, algılanan insan istek ve ihtiyaçlarını karşılama bağlamında bilgi ve metodolojinin uygulanması olarak görülmektedir. Bilim ve teknolojiye yetkinlik, insan etkinliklerinden kaynaklanan değişimleri ve her bireyin vatandaş olarak sorumluluklarını kavrama gücünü kapsamaktadır.

3. *Dijital yetkinlik:* İş, günlük hayat ve iletişim için bilgi iletişim teknolojilerinin güvenli ve eleştirel şekilde kullanılmasını kapsar. Söz konusu yetkinlik, bilgiye erişim ve bilginin değerlendirilmesi, saklanması, üretimi, sunulması ve alışverişi için bilgisayarların kullanılması ayrıca internet aracılığıyla ortak ağlara katılım sağlanması ve iletişim kurulması gibi temel beceriler yoluyla desteklenmektedir.
4. *Öğrenmeyi öğrenme:* Bireyin kendi öğrenme eylemini etkili zaman ve bilgi yönetimini de kapsayacak şekilde bireysel olarak veya grup hâlinde düzenleyebilmesi için öğrenmenin peşine düşme ve bu konuda ısrarcı olma yetkinliğidir. Bu yetkinlik, bireyin var olan imkânları tanıyarak öğrenme ihtiyaç ve süreçlerinin farkında olmasını ve başarılı bir öğrenme eylemi için zorluklarla başa çıkma yeteneğini kapsamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanmak, işlemek ve kendine uyarlamak kadar rehberlik desteği aramak ve bundan yararlanmak anlamına da gelir. Öğrenmeyi öğrenme, bilgi ve becerilerin ev, iş yeri, eğitim ve öğretim ortamı gibi çeşitli bağlamlarda kullanılması ve uygulanması için önceki öğrenme ve hayat tecrübelerine dayanılması yönünde öğrenenleri harekete geçirir.
5. *Sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler:* Bu yetkinlikler kişisel, kişiler arası ve kültürler arası yetkinlikleri içermekte; bireylerin farklılaşan toplum ve çalışma hayatına etkili ve yapıcı biçimde katılmalarına imkân tanıyacak; gerektiğinde çatışmaları çözecek özelliklerle donatılmasını sağlayan tüm davranış biçimlerini kapsar. Vatandaşlıkla ilgili yetkinlik ise bireyleri, toplumsal ve siyasal kavram ve yapılarla ilişkin bilgiye, demokratik ve aktif katılım kararlılığına dayalı olarak medeni hayata tam olarak katılmaları için donatmaktadır.
6. *Kültürel farkındalık ve ifade:* Müzik, sahne sanatları, edebiyat ve görsel sanatlar dâhil olmak üzere çeşitli kitle iletişim araçları kullanılarak görüş, deneyim ve duyguların yaratıcı bir şekilde ifade edilmesinin öneminin takdiridir.

ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Değerlendirme, öğretme ve öğrenmenin etkililiğini belirlemek amacı ile yapılan, öğretimle ilgili verilerin toplanmasını ve yorumlanmasını içeren çok adımlı ve sistematik bir süreçtir. Öğrenme, öğretme ve planlamayı doğrudan etkileyen ve eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan değerlendirmeye öğretim programında önemli bir yer verilmiştir.

Öncelikle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki performansını belirlemek ve performansına dayalı olarak bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) hazırlamak için ölçme ve değerlendirme yapılmalıdır. Sürekli değerlendirme tüm öğrencilerin ilerlemelerinin tespiti için önemlidir. Öğretim öncesinde yapılan değerlendirme, öğrenci hakkında bilgi edinilmesini ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesini; öğretim sırasında yapılan değerlendirme, öğrenci ve öğretmene geri bildirim verilmesini; öğretim sonunda yapılan değerlendirme ise öğrenme hedeflerinin karşılanıp karşılanmadığı ve belirli alanlarda değişiklik yapılması gerekip gerekmediği hakkında karar vermeyi sağlayacaktır. Toplanan veriler sistematik olarak kayıt edilmelidir. Öğretim öncesi, sırası ve sonrasında yapılan tüm değerlendirmeler uygulanan öğretim konusunda yol gösterir. Öğrenci nasıl öğrenmektedir? Ne tür ipuçlarına ihtiyaç duymaktadır? En fazla desteklenmesi gereken alan nedir? Ne tür öğretimsel uyarlamalara ihtiyacı bulunmaktadır? Uygun ölçme değerlendirme süreçlerine yer verilerek bu tür sorulara cevap verilmelidir.

Ölçme değerlendirme ilkelerinden aşağıdakilere dikkat edilmelidir:

1. Ölçme ve değerlendirme çalışmaları öğretim programının tüm bileşenleri ile azami uyum sağlamalı, hedeflerin ve açıklamaların sınırları esas alınmalıdır.
2. Ölçme değerlendirme, yetersizliği olan öğrencinin bireysel özelliklerine göre biçimlendirilmelidir.
3. Öğretim programı, ölçme sürecinde kullanılacak ölçme araç ve yöntemleri açısından uygulamalara yol gösterir. Bu araç ve yöntemlerin uygulanmasında gerekli uygulama ilkelerine uyulmalıdır.

BİREYSEL GELİŞİM VE ÖĞRETİM PROGRAMLARI

Öğretim programlarının geliştirilmesi sürecinde öğrencinin çok yönlü gelişimsel özelliklerine dair mevcut bilgi ve birikimi dikkate alınarak ve aralarındaki ilişki göz önünde bulundurularak bazı temel gelişim ilkelerine göre program düzenlenmiştir. Öğretim programları, insan gelişiminin belirli bir dönemde sonlanmadığı ve gelişimin hayat boyu sürdüğü ilkesi ile hazırlanmıştır. Bu sebeple öğretim programlarında, her yaş döneminde bireylerin gelişim özelliklerini dikkate alarak, destekleyici önlemler alınması önerilmektedir. Gelişim, hayat boyu sürse de tek ve bir örnek yapıda değildir. Evreler hâlinde ilerler ve her evrede bireylerin gelişim özellikleri farklıdır. Evreler de başlangıç ve bitişleri açısından homojen değildir. Bu sebeple programlar olabildiğince bunu göz önünde bulunduran bir hassasiyetle yapılandırılmıştır. Programların hedeflerini gerçekleştirme sürecinde gerekli uyarlamaların öğretmen tarafından yapılması beklenir. Gelişim dönemleri ardışık ve değişmeyen bir sıra izler. Her evrede olup bitenler takip eden evreleri etkiler. Öte yandan bu ardışıklık basitten karmaşığa, genelden özele ve somuttan soyuta doğru gelişim gibi belirli yönelimlerle karakterize edilir. Program geliştirme sürecinde söz konusu yönelimler hem bir alandaki yeterliliği oluşturan kazanım ve becerilerin ön koşul ve ardıllığı noktasında dikkate alınmış hem de kademeler düzeyinde derslerin dağılımlarında ve birbirleriyle ilişkilerinde göz önünde bulundurulmuştur.

Öğretim programlarında insan gelişiminin bir bütün olduğu ilkesi ile hareket edilmiştir. İnsanın farklı gelişim alanlarındaki özellikleri birbirleri ile etkileşim hâlinindedir. Söz gelimi dil gelişimi bilişsel gelişimi etkiler ve bilişsel gelişiminden etkilenir. Bu sebeple öğretmenlerden, öğrencinin edindiği bir hedefin gelişimde başka bir alanı da etkileyeceğini dikkate alması beklenir.

Öğretim programları bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak yapılandırılmıştır. Bireyler arası farklılık bir bireyin diğerlerinden birden fazla özelliği bakımından farklı olmasıdır. Tüm öğrenciler için; bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programları temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’de yer alacak olan hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri farklılaşabilir. Bu nedenle öğrenme öğretme süreci planlanırken öğrencilerin bireysel farklılıkları (mevcut performansları, hazır bulunuşluk düzeyleri, öğrenme stilleri ve ihtiyaçları, sosyokültürel farklılıkları vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.

SONUÇ

Programları güncelleme sürecinde hangi işlemlerden ve aşamalardan geçildiği aşağıda sıralanmıştır.

- Farklı ülkelerin özel eğitim programları incelenmiş,
- Yurt içinde ve yurt dışında öğretim ve programlar üzerine yapılan akademik çalışmalar taranmış,
- Başta Anayasamız olmak üzere ilgili mevzuat, kalkınma planları, hükümet programları, şûra kararları, siyasi partilerin programları, sivil toplum kuruluşları ve sivil araştırma kurumları tarafından hazırlanan raporlar vb. dokümanlar analiz edilmiş,
- Millî Eğitim Bakanlığı programlar ve öğretim materyalleri daire başkanlıkları tarafından öğretmen ve yöneticilerin program gereksinimleri hakkında görüşleri alınmış,
- Öğretmenlerden programların hedefleri ve yapısı hakkında görüş alınmış; bütün görüş, öneri, eleştiri ve beklentiler, Bakanlığımızın ilgili birimlerinden uzman personel, öğretmen ve akademisyenlerden oluşan çalışma gruplarınınca değerlendirilmiştir. Yapılan tespitler doğrultusunda öğretim programlarımız hazırlanmıştır.

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ

ÖĞRETİM PROGRAMININ UYGULANMASI

1. BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ ÖZEL AMAÇLARI

Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersinin amacı, 1739 sayılı Millî Eğitim Kanunu’nda belirtilen Türk Millî Eğitimi’nin genel amaçları ve temel ilkeleri ile 573 sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname’de ifade edilen Özel Eğitimin Temel İlkeleri doğrultusunda, öğrencilerin hayatları boyunca kullanacakları temel hareketler, aktif ve sağlıklı yaşam becerileri, kavramları ve stratejileri ile birlikte bunlarla ilişkili hayat becerilerini ve değerleri geliştirerek bir sonraki eğitim düzeyine hazırlanmalarını sağlamaktır.

Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının amacı, görmeyen / az gören öğrencilerin hareket yetkinliği, aktif ve sağlıklı yaşam, kişisel ve sosyal düşünme becerilerini de geliştirerek üst kademelere hazırlanmalarıdır. Ayrıca görme yetersizliği nedeniyle gelişim alanlarında ortaya çıkabilecek problemlerin giderilmesini sağlamak amaçlanmıştır.

Bu amaçlarla Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi görmeyen / az gören II. kademe öğrencilerinin aşağıdaki program çıktılarına ulaşmaları beklenmektedir:

- Beden eğitimi, spor ve bağımsız hareket becerileri etkinliklerinde görmeyen / az gören öğrencinin uygun duruş (postür) sergilemesi ve sürdürmesi sağlanabilecektir.
- Kurallı oyun, bağımsız hareket becerileri, fiziksel ve sportif etkinliklere katılabilecektir.
- Oyun, fiziksel etkinlik, spor alanları ve bağımsız harekette yer alan kavramları kullanabilecektir.
- Hareket stratejilerini ve taktiklerini, çeşitli fiziksel etkinliklerde, sporda ve bağımsız hareket becerilerinde kullanabilecektir.
- Oyun, fiziksel etkinlikler, bağımsız hareket becerileri ve sportif etkinliklere, sağlığını korumak ve geliştirmek amacıyla düzenli olarak katılabilecektir.
- Beden eğitimi ve sporla ilgili kültürel birikim ve değerlerimizi kavrayabilecektir.
- Oyun, fiziksel, sportif etkinlikler ve bağımsız hareket aracılığıyla kişisel gelişimini sağlayabilecektir.
- Oyun, fiziksel, sportif etkinlikler ve bağımsız hareket aracılığıyla sosyal becerilerini geliştirebilecektir.
- Çevresindeki uyaranları ayırt etmesi ve kullanması geliştirilebilecektir.
- Yönelim ve bağımsız hareket becerilerini kazanması, sürdürmesi ve günlük hayatına genelmesi sağlanabilecektir.

2. ÖĞRENME ÖĞRETME YAKLAŞIMI

Görmeyen / az gören öğrenciler için hazırlanan Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı; öğrencilerin performansını ve ön koşul becerileri göz önünde bulunduran ve öğrenciyi merkeze alan bir yaklaşımla hazırlanmış olup, bütün hedefler sürekli gelişme ve ilerleme gösteren bir yapı içinde ve tüm öğrencilerin becerilerini geliştirmelerini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır.

Görmeyen / az gören öğrencilere yönelik geliştirilmiş olan bu program, bireysel temelleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Öğrenci, programın en önemli parçasıdır. Öğrenme alanları ve etkinlikler birey için seçilmiş ve düzenlenmiştir. Öğrenme yaşantıları bireyin ilerideki gereksinimleri göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Özellikle bu program, program geliştirme açısından aşağıda belirtilen bireysel temeller dikkate alınarak geliştirilmiştir.

- Her öğrencinin bir birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
- Öğrencinin kişisel mutluluğunu ve başarıya duygusunu kazandırmak için çaba gösterir.
- Öğrencinin gelecekteki hayatı için rehberdir.
- Günümüzdeki engelli bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine rehberdir.
- Öğrencinin fiziksel ve psikolojik açıdan sağlıklı bir birey olarak yetişmesini hedef almıştır.

Program geliştirme açısından bir başka önemli temel ise **psikolojik temeldir**. Özellikle son zamanlarda “İnsanlar nasıl öğrenir?”, “Öğrenme ortamları nasıl düzenlenmelidir?” gibi sorular eğitim programlarının psikolojik temellerini oluşturmaktadır. Anlamli bir öğrenme, öğrencilerin ön bilgilerinin kontrol edildiği, gerçek yaşamda karşılaştıkları sorunların temel alındığı, öğrencinin her zaman bilişsel, çoğunlukla devinimsel olarak da etkin olduğu öğrenme ortamlarında gerçekleşmelidir. Ayrıca bu öğrenme ortamlarının öğrenciye yeni öğrendiklerinin pekiştirilmesi için fırsatlar sunması gerekmektedir. Görmeyen / az gören öğrencilere yönelik bu program aynı zamanda **görevsel (işlevsel)** nitelik taşımaktadır. Bu anlamda programda yer verilen konular ve etkinlikler hayatta geçerli olan konulardır. Görmeyen / az gören öğrenciler için hazırlanmış

olan Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının felsefi temelleri, **pragmatist** felsefenin eğitime uygulanması olarak ele alınan **ilerlemecilik** eğitim felsefesiyle örtüşmektedir. Çünkü programda öğrenci gereksinimlerini merkeze alan ve öğrenci için işlevsel değeri olan bilgi, beceri ve tutumlar öğretilmektedir.

Programın uygulanmasında farklı kanıt temelli öğretim yöntem ve teknikleri bir arada ve dengeli şekilde kullanılmalıdır. Öğretim programına temel olan **öğrenme yaklaşımı olarak**, genelde uygulamalı davranış analizine yer verilmiştir. Uygulamalı davranış analizi, davranışçı kuramın öne sürdüğü ilkeleri kullanarak sosyal açıdan birey için anlamlı ve toplum için önemli davranışları değiştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Uygulamalı davranış analizinde sosyal açıdan önemli, gözlemlenebilir ve ölçülebilir hedef davranışlar belirlenerek, bu davranışlarda istendik yönde değişiklik yaratmak için çalışılır. Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket öğretiminde, öğretilecek kavram ve becerilere göre öğretim yöntemleri değişiklik gösterebilecektir. Programda, becerilerin öğretimi için “Yanlızsız Öğretim Yöntemleri (ipuçlarının sistematik geri çekilmesi, eş zamanlı ipucu vb.), Etkinlik Temelli Öğretim” gibi öğretim yöntemleri kullanılırken, kavramların öğretiminde Doğrudan Öğretim Modeli temel alınmaktadır. Aşağıdaki maddelerde ders programında kullanılacak temel öğretim yaklaşımları ve stratejiler örneklerle açıklanmıştır:

- Akran öğretimine (ör. yürüme, koşu çalışmaları ve benzeri etkinliklerde, gören öğrencilerin rehber olması, çevreyi betimlemeleri vb.) yer verilmelidir,
- Öncelikli olarak öğrenci ile dokunsal, işitsel, görsel, koklamaya dayalı, kinestetik uyarıyı ayırt etmeye yönelik çalışmalar yapılmalıdır,
- Yönelim becerilerinin (ör. ölçme becerilerinde odanın büyüklüğünün standart / standart olmayan ölçümlerle belirlenmesi, nesnelerin vücuduna göre yüksekliği, pusula yönleri vb.) öğretiminde, matematik, hayat bilgisi, müzik gibi derslerdeki kavram ve becerilerle ilişki kurulması, sarmal bir düzende BEP içeriğinde amaçların planlanması ve birbirini destekleyecek şekilde öğretim programlarının oluşturulması son derece önemli ve işlevseldir. Bu süreç, öğrencinin çevresinde güvenli şekilde hareket etmesini, çevrenin yapısını anlamasını ve kullanacağı bağımsız hareket becerisine karar vermesini sağlayacaktır,
- Motor ve fiziksel aktivitelerin anlaşılabilmesi için dokunsal stratejilerin (dokunsal model olma “öğretmenin / arkadaşının hareketini incelemesi”, fiziksel yardım) kullanılması önemlidir. Görmeyen çocuklar, hareket ederken çevrelerindeki insanların davranışlarını görme imkânına sahip olmadıkları ve hareketi model alamadıkları için fiziksel yardımla; az gören öğrenciler için ise öğrencinin işlevsel görmesi doğrultusunda model olunarak çalışmalara başlanabilir. Bazı bağımsız hareket becerilerinde (rehberle yürüme, elle duvar takibi vb.) ipuçları sistematik olarak geri çekilirken tüm beceriye göre, baston tekniklerinin (sarkaç baston, çapraz baston vb.) ileri zincir yöntemine göre öğretimi uygun olmaktadır,
- Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersinde sosyal becerilere yönelik benzetişim ortamı / dramatisyon, örnek olay vb. çalışmalara yer verilmelidir,
- Kavram öğretimlerinde kavram çeşitlerine (karşılaştırmalı “yukarı / aşağı”, karşılaştırmalı olmayan “üstünde / altında, renk kavramları vb.”, isim “top, saha, minder, raket vb.” çeşitler) uygun olacak şekilde Doğrudan Öğretim Modeline göre örneklerin dizilişyle öğretim gerçekleştirilebilir.

Öğrencilerin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda öğretim strateji ve yöntemleri seçilmelidir. Beceri ya da kavramların öğretiminde sıklıkla kullanılan stratejiler; öğrencilerin ön koşullara sahip olup olmaması, yaşı, görme düzeyi, motor gelişimi, öğrenme özellikleri vb. bireysel özellikleri dikkate alınarak belirlenmelidir.

Tüm öğrenciler için bireysel özellikleri, performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’de yer alacak hedeflerin belirlenmesinde, öğrenme öğretme sürecinin düzenlenmesinde ve başarının değerlendirilmesinde o öğrencinin hazır bulunuşluğu, bilişsel, sosyal ve bedensel özellikleri dikkate alınmalıdır. Öğrenme öğretme sürecinde mümkün olduğunca bilgi ve iletişim teknolojilerinden yararlanılmalıdır. Bu teknolojilerin kullanılması öğretim stratejilerini zenginleştirirken aynı zamanda öğrencilerin öğrenmelerini destekleyecektir.

3. ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMI

Görmeyen / az gören öğrencilerin Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersinin çalışmalarının bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) üzerinden yürütülmesi gerekmektedir. BEP süreci içinde ölçme ve değerlendirme son derece önemli bir rol oynamaktadır. Özel eğitim ihtiyacı olan çocuklarda ölçme ve değerlendirme süreci öğretim öncesi, öğretim sırası ve öğretim sonrası olacak şekilde üç aşamada gerçekleşmektedir. Öğretim öncesinde öğrencilerin performanslarının belirlenmesi, öğretim amaçlarının oluşturulması; öğretim sırasında ve öğretim sonrasında yapılan ölçme-değerlendirme ile öğrencinin amaçlara ulaşip ulaşmadığının, öğretim yöntem ve tekniğinin uygunluğunun, araç gereç, ortam gibi öğretim sürecindeki diğer değişkenlerin de değerlendirilmesine imkân vermektedir. Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersi ölçme ve değerlendirme sürecinde öğretim öncesinde; öğrencinin performans düzeyi (kazanımlarla ilgili neler yapabildiği) belirlenip, beceri ve kavramlar süreç içinde izlenerek, öğrencilerin gelişiminin sürekli kontrol edilmesi gerekmektedir. Ölçme ve değerlendirme sürecine başlamadan önce; varsa geçmiş yıla ait BEP dosyası incelenerek, aile, önceki öğretmeni ve öğrenciyle görüşme yapılarak eğitim geçmişine ilişkin bilgiler edinilmelidir. Bu bilgilerden yararlanılarak öğrencinin değerlendirme süreci şekillendirilebilir. Türkiye’de görmeyen / az gören öğrenciler için geliştirilmiş standart testler kullanılarak (YÖBDA vb.) ayrıntılı değerlendirme yapılabilir. Bu değerlendirmeler not verme amaçlı olmayıp, öğrencinin gelişimini takip edebilmek amacıyla yapılan değerlendirmelerdir.

Öğrencinin, uygulamalardaki ilerlemesinin her bir dersin sonunda değerlendirilip kaydedilmesi son derece önemlidir. Ders sürecinde yapılacak bu değerlendirme ile öğretmenin seçmiş olduğu öğretim yöntem ve teknikleri, ortam uyarlamaları, araç gereçler gibi öğretim sürecine yönelik değişkenlerin değerlendirilmesi mümkün olabilmektedir. Değerlendirmeler sonucunda süreçte ortaya çıkan problemleri anında gözlemlemek mümkün olduğundan, gereken müdahaleler gecikmeden gerçekleştirilebilecektir. Söz konusu müdahaleler ve düzenlemeler sonucunda öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinden etkin bir şekilde yararlanmaları mümkün olabilecektir.

Öğrencilerin öğretim sonrası gerçekleştirdikleri kazanımlara yönelik kalıcılığın sağlanabilmesi için, öğrencinin gerçekleştirdiği kazanımı farklı ortam, araç gereçler ve kişilere genellemesi (farklı ortamlarda / durumlarda da öğrendiği beceriyi gerçekleştirebilmesi) hedeflenerek yürütülmeli ve değerlendirmeler de bu doğrultuda gerçekleştirilmelidir. Kazanımların kalıcılığı değerlendirilerek dönem sonu nota dönüştürülmesi süreci izlenmelidir. Öğrencilerin dönem sonu değerlendirme sonucu, bir sonraki dönem / sınıf / kademe için de yapılacak uygulamalara zemin oluşturabilecektir.

4. UYGULAMADA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

Görmeyen / az gören öğrencilere yönelik Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının uygulanmasında öğretmenler tarafından çeşitli hususlara dikkat edilmelidir. Bunlar; öğretim programının temel ilkeleri, ortam ve araç gereç uyarlamaları, günlük yaşama genelleme, paydaş kişi ve kurumların sorumluluklarıdır.

4.1. Öğretim Programının Temel İlkeleri

Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının temel ilkeleri aşağıda sunulmuştur:

- Öğrencilerin gelişimi bir bütün olarak ele alınmıştır.
- Öğrencilerin bireysel farklılıkları, ihtiyaçları ve sağlık durumları dikkate alınmıştır.
- Dersin etkinliklerinde oyun yoluyla öğrenme temel alınmıştır.
- Dersin içeriği öğrencilerin günlük yaşamda ihtiyaçlarını destekleyici niteliktedir.
- Öğrencilerin sağlıklı yaşam alışkanlığını edinmeleri ve sürdürmeleri hedeflenmiştir.
- Öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak programın sarmal bir yapıda olması sağlanmıştır.
- Süreç ağırlıklıdır.
- Kazanımlar, öğrenme alanlarına ulaşmada bir araçtır.
- Öğrencilere eğlenceli öğrenme ortamları sunar.
- Adil oyun ve mücadele anlayışı geliştirmeleri esastır.
- Öğrencilerin tümünün etkinliklere katılımı önemlidir.
- Öğretmen-aile-öğrenci etkileşimi sağlanması gereklidir.
- Bireysel, eşli ve grupla çalışmalar arasında denge kurar.
- Evrensel ve toplumsal değerlere yer verilmiştir.
- Çevreye ve doğaya duyarlılık önemlidir.
- Değerlendirme süreci süreklilik gösteren, çok yönlü bir yapıdadır.

4.2. Ortam ve Araç Gereç Uyarlamaları

Öğrencilerin, ders içeriğinde yer alan etkinliklere katılımlarını ve olumlu öğrenme deneyimi yaşamalarını sağlamak amacıyla Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersinin eğitim-öğretim sürecinde; öğrencilerin bireysel ihtiyaçları doğrultusunda araç gereçlerde ve ortamlarda uyarlamaların yapılması gerekmektedir. Görme kaybı olan öğrencilerin, az gören ve görmeyen olarak iki farklı gruba ayrılması nedeniyle ortam ve öğretim araç gereçlerinde uyarlama ihtiyaçları da farklılaşmaktadır. Az gören öğrenciler için ortam ve araç gereç uyarlamalarının amacı; işlevsel görmelerini daha etkin şekilde kullanabilmelerinin sağlanmasıdır. Bu kapsamda,

- Şekil-zeminde renk zıtlığı sağlanan, canlı renklerle (sarı-mor vb.) araç gereçler oluşturulmalıdır. Örneğin sarı zeminde mor top gibi, siyah zeminli beyaz nesnelere gibi.
- İşlevsel görmesine göre araç gereçlerin büyüklük-küçüklük ilişkisine dikkat edilmelidir. Örneğin görmesi sınırlı öğrenciler için daha büyük toplardan yararlanılabilir.
- İhtiyaç duyan öğrenciler için araç gereç ve ortamların sınırları ortam rengi ile zıtlık (kontrast) oluşturacak şekilde daha kalın çizgilerle belirlenmelidir.
- Araç gereçlerin ve ortamların etiketlerle ayırt edilmesi sağlanmalıdır.
- Az gören öğrencilerin görmelerini kolaylaştırmak için ortamın aydınlatılmasına dikkat edilmelidir.

- Ortam içinde kurdele, top, ponpon ve bant gibi nesnelere başlangıç ve varış noktalarının (yakından-uzaya doğru) ayırt edilmesi sağlanmalıdır.
- Bina içi ve bina dışı ortamlarda yapılacak etkinliklerde tehlikeli ortamların ayırt edilmesini kolaylaştırmak için düzenlemeler yapılmalı. Örneğin camların üzerine, merdiven / basamak kenarlarına parlak şeritler yapıştırılabilir.
- Az gören öğrencilerin denge, konum, derinlik gibi becerilerini kullanmalarını gerektiren çalışmaların başlangıcında daha geniş platform / yüzey / sınır oluşturulurken, ilerleyen çalışmalarda platformlarda / yüzeylerde / sınırlarda dar alanlara doğru bir geçiş izlenir. Örneğin denge çalışmaları yapılan bir öğrenci ile başlangıçta geniş yüzeyli ve az yükseklikte olan bir (tahta ya da farklı yüzeylerde) araç gereç üzerinde çalışılırken, öğrencide gözlenen ilerleme doğrultusunda daha dar ve yüksek olacak şekilde düzenlenebilir. Bu şekilde öğrencinin kolaydan zora doğru denge becerilerinin gelişimi desteklenebilir.
- Az gören öğrencilerle yapılan etkinliklerin başlangıcında araç gereç ve ortamda birçok uyarlamaya ihtiyaç duyulurken zamanla beceri, öğrenci tarafından kazanıldığında yapılan uyarlamalar azaltılarak günlük yaşamda karşılaşılabileceği boyut, renk gibi özelliklere uyumu sağlanmalıdır. Bu uyum, öğrencinin kazandığı becerileri günlük yaşamına genelleşebilmesi için son derece önemlidir.

Görmeyen öğrenciler için görme duyusunun dışında kalan duyularını (işitme, dokunma, koku gibi) etkin kullanabileceği şekilde ortam ve araç gereç düzenlemeleri yapılmalıdır. Ortam ve araç gereç uyarlamaları; ders etkinliklerinde öğrencilerin rahat hareket etmeleri, tehlikeyle karşılaşmamları, araç gereçleri etkin şekilde kullanmaları açısından son derece önemlidir.

- Etkinliklerde kullanılacak araç gereçler öğrencilerin işitme duyusunu kullanabileceği şekilde sesli hâle dönüştürülebilir. Örneğin zilli ya da üzerine poşet geçirilmiş top vb.
- Görmeyen öğrencilerin denge, konum, derinlik algısı gibi becerilerini kullanmayı gerektirecek çalışmaların başlangıcında daha geniş platform / yüzey / sınır oluşturulup ihtiyacı varsa bir yerden tutunarak çalışmaya başlaması, zamanla ilerleyen çalışmalarda platform / yüzey / sınırlarda dar alanlara doğru bir geçiş izlenmesi hedeflenmelidir.
- Görmeyen öğrenciler için oyunlarda oyunun oynandığı çevre ve arkadaşlarının konumunun, sesli betimleme ve sesli uyarılarla ayırt edilmesi / yönlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Araç gereçler ve ortamların dokunsal (Braille yazı ya da kâğıt, kumaş, plastik gibi farklı dokuda) etiketlerle ayırt edilmesi sağlanmalıdır.
- Görmeyen öğrencilerle yapılan çalışmaların başlangıcında araç gereç ve ortamda birçok uyarlamaya ihtiyaç duyulabilirken, zamanla beceri, öğrenci tarafından kazanıldığında yapılan uyarlamalar azaltılarak günlük yaşamında karşılaşılabileceği boyut, koku, ses ve doku gibi özelliklerle uyumlandırılmalıdır. Böylece öğrencinin kazandığı becerileri günlük yaşamında ortam, kişi ve etkinliklere genelleşebilmesi kolaylaşacaktır.
- Çalışmalarda, öğrencinin çarpması, düşmesi, yaralanması gibi kazalara neden olabilecek, ortamda yer alan nesnelere tehlike yaratmayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.
- Bağımsız hareket çalışmalarında öğrenci için uygun bastonun seçilmesi son derece önemlidir. Öğrencinin boyuna uygun uzunlukta bir baston seçilmelidir. Uzun bir baston kullanmak öğrencinin hareketini zorlaştıracaktır. Öğrencinin bastonu hareket ettirmesini kolaylaştırmak için yuvarlak uçlu baston kullanılabilir. Sarkaç baston tekniği çalışmalarında öğrencinin uygun şekilde yay çizmesini sağlamak için, öğrencinin omuz genişliğinden 2,5-5 cm daha geniş, alt uçları açık ve üstten tutulacak yeri olan bir araç gereç kullanılmalıdır.

- Bina içi / bina dışı numaralama sistemi, trafik (kavşak vb.), hareket etmesi gereken semtin / okulun dokunsal krokilerinin oluşturulması, öğrencilerin çevresi hakkında bilgi sahibi olarak yönelmesini ve bağımsız hareket etmesini kolaylaştıracaktır.
- Spor alanları 5 cm genişliğinde oryantasyon / yönelim çizgileri, ip ve bant gibi dokunsal uyarılar ile belirlenmelidir. Ölçülere, Görme Engelliler Spor Federasyonu İnternet sitesinden ulaşılabilir.
- Motor gelişim alanında sınırlılıkları / gecikmeleri olan az gören ve görmeyen öğrencilerle çalışmalar sırasında, gerçek araç gereçlerin dışında araç gereçler kullanılabilir.

Görmeyen / Az Gören Öğrenciler İçin Çalışmalar Sırasında Alınabilecek Güvenlik Önlemleri

Çalışmalar sırasında yapılan uyarlamaların yanı sıra, ek güvenlik önlemlerinin alınması gerekmektedir. Bunlar:

- Kask ve kılavuz ip kullanılması,
- Gerekli durumlarda öğretmenin refakatinde aktivitelerin gerçekleştirilmesi,
- Ortamın tanıtılarak öğretilmesi, daha sonra nesne ve eşyaların yerlerinin değiştirilmemesi,
- Sivri ve sert köşeler gibi tehlike yaratabilecek ortamlarda düzenlemelerin yapılması (süngerle kapatma vb.),
- Braille alfabesiyle fiziksel aktivitelerin anlatıldığı yazılı araç gereçlerin hazırlanması,
- Sesli açıklamalar ve komutların verilmesi,
- Gerekli olduğu durumlarda öğrencinin dinlenme aralıklarına ihtiyaç duyabileceği göz önünde bulundurularak çalışmaların planlanmasıdır.

Görme yetersizliği olan bireylere, fiziksel aktiviteyi gerçekleştirecekleri salon, araç gereç ve aktivite detaylı anlatılmalıdır. Salonunda gezdirilerek salona ait cam-kapı yerleri, giriş ve çıkışlar, aletlerin yerleri tanıtılır. Araç gereçler, görmeyen öğrenciler için dokunma duyusu, az görenler için görsel olarak tanıtılmalıdır. Eğer aktivite kişiye dokunularak yapılması gerekiyorsa önceden kişiye gerekli açıklamalar yapılmalıdır.

Her öğrenci, değişik görme seviyesine sahip olabilir. Öğretmenin temel amacı, düzenleme ve uyarlamalarla öğrencilerin tamamının derse aktif katılımını sağlamaktır.

4.3. Günlük Yaşama Genelleme

Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket dersinde yer alan kazanımların tamamı görmeyen / az gören öğrencileri günlük hayata hazırlayıcı ve bağımsız yaşamını sürdürmeye yönelik donanım kazanmasını destekleyici nitelikte oluşturulmuştur. Bu kapsamda çalışmaların tamamının çocukların günlük yaşamı ile ilişkilendirilerek becerilerin / bilgilerin farklı ortamlar, araç gereçler ve kişilere genellemesi sağlanmalıdır.

Ders içeriğinde yer alan bilgi ve becerilerin öğretiminde; eğitimciler, arkadaşları ve ailenin de bilgilendirilerek, öğrenilenlerin genellenmesini desteklemeleri beklenebilir. Özellikle aileler, çocuklarıyla daha fazla zaman geçirme fırsatı olduğu için, öğrenilen bilgi ve becerilerin kalıcılığının sağlanmasında, genellemede son derece önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin “Günlük yaşamında uygun duruşu (postürü) sürdürür.” kazanımı, öğrenciyle etkileşim hâlinde olan (aileler, akranlar ve diğer eğitimcilerle) kişiler bilgilendirilerek, günlük yaşamda uygun duruşu sürdürebilmesi ve yaşam tarzı olarak benimseyebilmesi için desteklenmelidir. Öğrencinin öğrenmiş olduğu yönelim ve bağımsız hareket becerilerini (rehberle yürüme, baston teknikleri, rota öğretimi, yönelim becerileri vb.) günlük rutinde (okula geliş / eve dönüş, alışveriş merkezi gibi binaların içinde hedefe ulaşma, trafikte güvenli şekilde hareket etme vb.) uygulaması için fırsat oluşturulması, gelecek yaşantısına aktarmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda da bireylerin başka kişilere sınırlı oranda ihtiyaç duyarak ya da bağımsız olarak hayatını sürdürmesi doğrudan etkilenecektir. Görmeyen / az gören öğrencilerin bağımsız olarak hayatını sürdürmesi, hem kişisel gelişimini hem de toplumun kabulünü / tutumunu doğrudan etkilediği için çok önemlidir.

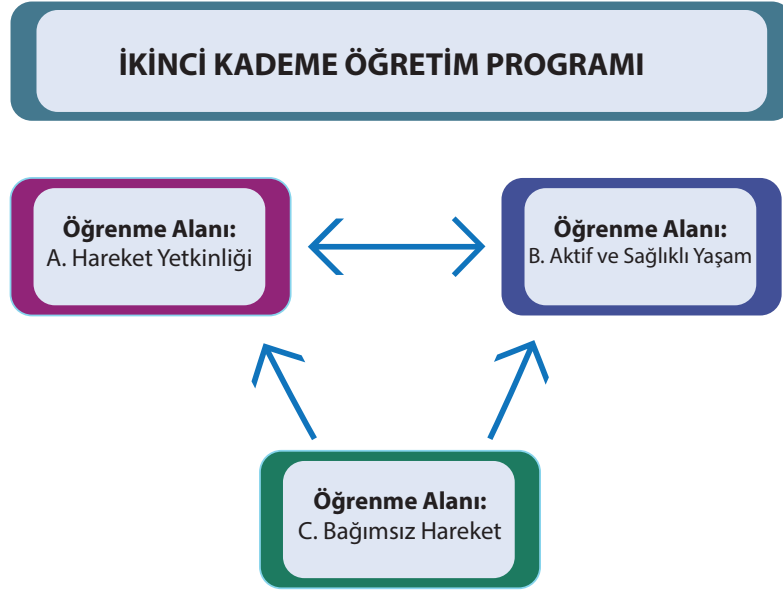
4.4. Paydaş Kişi ve Kurumların Sorumlulukları

Öğrencinin Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı kazanımlarını gerçekleştirebilmesi ve sürdürebilmesi açısından destekleyici rollerde bulunan; aile / veli, okul / kurum yönetici, antrenör, vb. kişilerin yanında Millî Eğitim Müdürlükleri, Gençlik ve Spor Müdürlükleri, üniversiteler, belediye, Görme Engelliler Spor Federasyonu, Paralimpik Olimpiyat Komitesi, İl Sağlık Müdürlüğü vb. kurumlarla iş birliğinin yapılması son derece önemlidir. Dersin eğitim-öğretim faaliyetinde görev alan beden eğitimi öğretmenleri öğrencileri bu kişi ve kurumlara yönlendirebilir.

BEDEN EĞİTİMİ, SPOR VE BAĞIMSIZ HAREKET DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Görmeyen / az gören öğrenciler için hazırlanmış olan II. Kademe Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı bireylerin her yönden dengeli, tutarlı ve sağlıklı olarak yetişmelerini sağlamaya yönelik düzenlenmiştir. Öğretim programında yer alan öğrenme alanları “Hareket Yetkinliği”, “Aktif ve Sağlıklı Yaşam” ile “Bağımsız Hareket” olmak üzere 3 ana başlık altında düzenlenmiştir.

1. ÖĞRETİM PROGRAMININ YAPISI

Şekil 1. *Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programı Öğrenme Alanları*

Hareket Yetkinliği: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencilerin I. kademede edindikleri temel ve birleştirilmiş hareket becerilerini "bireysel, takım, raket, su sporları, dans ve doğa etkinlikleri" gibi farklı spor ve fiziksel etkinlik gruplarına ait hazırlayıcı oyunlarda kullanmaları ve geliştirmeleridir. II. kademede öğrencilerin farklı hareket gruplarından sporların ve fiziksel etkinliklerin becerilerini deneyimlemeleri ve geliştirmeleri gerekmektedir. Bu yaş grubundaki öğrencilerin fiziksel ve zihinsel gelişim özellikleri; özellikle 5-7. sınıflar arasında sporların ve etkinliklerin doğrudan müsabaka formları üzerinde çalışmalarını yerine (hareket becerileri karmaşık olan spor / etkinlikler için), bunlara "hazırlayıcı oyunları" uygulamalarını gerektirmektedir. 8. sınıftan itibaren ise doğrudan sporları oluşturan beceriler üzerinde çalışılabilir. Buna ek olarak öğrenciler, 5-8. sınıflar düzeyinde farklı spor ve etkinlik gruplarına ait hareket becerilerini geliştirirken, bunlarla ilgili "kavramları, ilkeleri, stratejileri ve taktikleri" de öğrenmelidirler.

Aktif ve Sağlıklı Yaşam: Bu öğrenme alanının amacı, öğrencilerin düzenli fiziksel etkinlik ve spor yapma alışkanlıklarını geliştirmeleri ve bu alışkanlıkları geliştirirken kişisel, toplumsal ve çevresel nedenleri anlamalarıdır. Araştırmalar, ergenlik döneminden itibaren öğrencilerin fiziksel etkinlik düzeylerinde önemli düşüşler olduğunu bu yaş dönemindeki öğrencilerin sağlıklarını korumaları için günde en az bir saat fiziksel etkinliğe ihtiyaç duyduklarını ortaya koymuştur. Bu sebeple öğrencilerin fiziksel etkinliklere istekli ve düzenli katılım alışkanlığı geliştirmeleri önemlidir. Bununla birlikte, fiziksel etkinlikler ve sporlarla ilgili çeşitli ürünlerin (spor / etkinlik seçimi, beslenme, spor malzemesi seçimi, sporla ilgili medya okuryazarlığı vb.) bilimsel bilgiler ışığında bilinçli tüketimi ve fiziksel etkinlikler sırasında sağlığın ve güvenliğin korunması için dikkat edilmesi gereken unsurlar üzerinde durulmalıdır. Beden eğitimi ve sporla ilgili kültürel mirasımız

da “aktif yaşam”ın önemli boyutlarından biridir. Toplumumuzda sporun yeri ve gelişimi, geleneksel sporlarımız / oyunlarımız, sporun gelişmesine katkı yapanlar, sporcular ve olimpiyatlar bu kültürel miras içindeki temel unsurlardandır. Öğrenciler tarafından bu mirasın anlaşılması ve yaşanması, millî bayramlar / belirli gün ve haftalar için düzenlenen etkinliklerde kullanılması, genel eğitim amaçlarımıza ulaşmada önemli katkılar sağlamaktadır. Bu nedenle “kültürel birikimimiz ve değerlerimiz”, aktif ve sağlıklı yaşam öğrenme alanı içinde önemli bir yere sahiptir.

Bağımsız Hareket: Bu öğrenme alanının amacı, yönelim ve bağımsız hareket becerilerini edinmeleri, akıcı şekilde gerçekleştirmeleri, öğrendikleri becerileri farklı ortamlara, kişilere genellemeleri ve bu becerileri kullanarak hedeflerine kadar güvenli, etkili olarak ulaşabilmelerinin öğretilmesidir. Görmeyen / az gören öğrencilerin tanıdık olan ya da olmayan herhangi bir çevrede güvenli ve etkili şekilde hareket edebilmeleri için; onlara duyuşsal ayırt etmenin, kavramların, arama yöntemlerinin, yönelim becerilerinin (ipuçları, işaretler, bina içi / bina dışı numaralama sistemleri, ölçme, pusula yönleri), bağımsız hareket becerilerinin (elle duvar takibi, korunma teknikleri, rehber becerileri, baston becerileri vb.) öğretilmesi gerekmektedir. Bağımsız hareket çalışmaları, görmeyen / az gören öğrenciler için hayati derecede önemlidir.

2. KAZANIM / HEDEFLERİN YAPISI

Bu bölümde görmeyen / az gören öğrenciler için hazırlanan II. Kademe Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programının öğrenme alanlarına göre kazanım / hedef ve hedef davranış sayıları verilmiştir.

Tablo 1. *Beden Eğitimi, Spor ve Bağımsız Hareket Dersi Öğretim Programında Yer Alan, Kazanım / Hedef ve Hedef Davranış Sayıları*

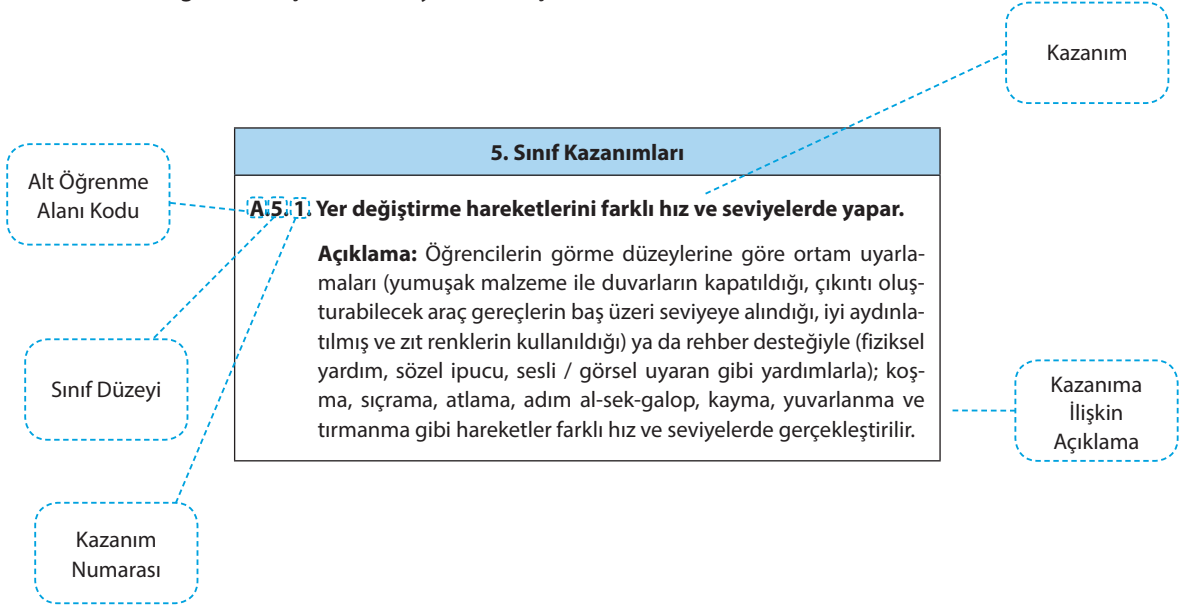
Öğrenme Alanları	Kazanım	Hedef Sayısı	Hedef Davranış Sayısı
Hareket Yetkinliği	54	-	-
Aktif ve Sağlıklı Yaşam	58	-	-
Bağımsız Hareket	-	59	264
Toplam	112	59	264

Tablo 2. *Kazanım / Hedeflerin Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı*

Öğrenme Alanları	Bilişsel	Duyuşsal	Psikomotor	Toplam
Hareket Yetkinliği	17	1	36	54
Aktif ve Sağlıklı Yaşam	22	30	6	58
Bağımsız Hareket	13	2	44	59

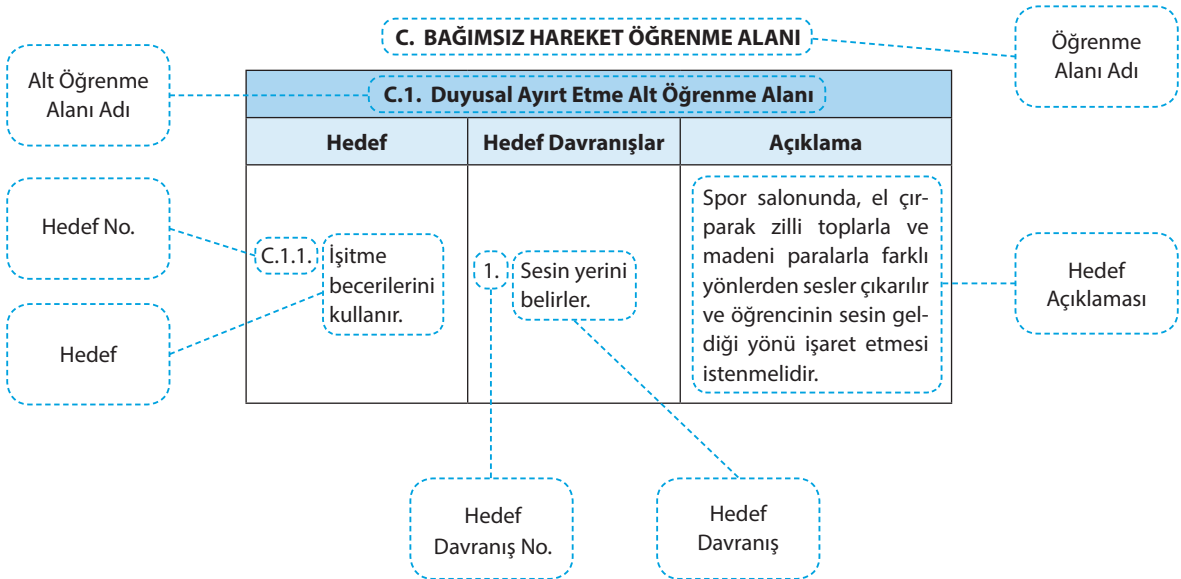
A. Hareket Yetkinliği ile B. Aktif ve Sağlıklı Yaşam öğrenme alanlarının yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

Bu öğrenme alanlarında yukarıda belirtildiği gibi kazanımlar ve bu kazanımların uygulanmasında dikkat edilmesi gereken açıklamalara yer verilmiştir.

C. Bağımsız Hareket öğrenme alanının yapısı şematik olarak aşağıda sunulmuştur.

Bağımsız Hareket öğrenme alanının yapısı A ve B öğrenme alanlarının yapısından farklıdır. Bu bölümde hedefler ve bu hedeflere ilişkin hedef davranışlar ve açıklamalar yer almaktadır. Ayrıca Bağımsız Hareket öğrenme alanında yer alan hedeflerin sınıf düzeyi bulunmamaktadır.

3. KAZANIM / HEDEF, HEDEF DAVRANIŞLAR VE AÇIKLAMALAR

1. Hareket Yetkinliği, Aktif ve Sağlıklı Yaşam Kazanımları ve Açıklamaları

5. SINIF KAZANIMLAR	
Kazanım	Açıklama
A. HAREKET YETKİNLİĞİ	
A.5.1. Yer değiştirme hareketlerini farklı hız ve seviyelerde yapar.	Öğrencilerin görme düzeylerine göre ortam uyarlamaları (yumuşak malzeme ile duvarların kapatıldığı, çıkıntı oluşturabilecek araç gereçlerin baş üzeri seviyeye alındığı, iyi aydınlatılmış ve zıt renklerin kullanıldığı) ya da rehber desteğiyle (fiziksel yardım, sözel ipucu, sesli / görsel uyarıcı gibi yardımlarla); koşma, sıçrama, atlama, adım al-sek, galop, kayma, yuvarlanma ve tırmanma gibi hareketler farklı hız ve seviyelerde gerçekleştirilir.
A.5.2. Oyun ve fiziksel etkinliklerde dengeleme gerektiren hareketleri farklı hız ve seviyelerde uygular.	Öğrencinin beceri seviyesi ve hızını artırmak amacıyla eğilme, esnetme, dönme-salınım, ağırlık aktarımı, atlama-konma, başlama-durma, duruş-oturuş, itme-çekme gibi etkinliklerle dinamik ve statik denge gelişimi sağlanmalıdır. Etkinlikler farklı hız ve seviyelerde gerçekleştirilir. Özellikle görmeyen öğrencilerin dinamik dengeye yönelik aktivitelerde rehber yardımına ihtiyaç duyabileceği göz önüne alınmalıdır.
A.5.3. Vücudun farklı bölümlerini kullanarak çeşitli nesnelerin kontrolünü gerektiren hareketleri yapar.	Topa / rakete alışma çalışmaları; atma tutma, yakalama, ayakla vurma, yuvarlama, durdurma-kontrol, top sürme, raketle vurma vb. çalışmalar gerçekleştirilir. Etkinliklerde kullanılacak araç gereçlerde ve ortamlarda ihtiyaç duyulan uyarlamaların yapılması gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır. Yapılan uyarlamalar öğrencinin gelişimine bağlı olarak gerçek ortam ve araç gereçlere yaklaştırılacak şekilde zamanla azaltılabilir.
A.5.4. Rehber eşliğinde açık alanda yönelim becerilerini destekleyici oyunlar oynar.	Kontrollü / tanımlanmış doğa ortamlarında ses / ışık / dokunsal / görsel uyarıcıları kullanarak yönelimlerini sağlayabileceği oyunlar oynanmalıdır. Yönelim becerileri ile ilgili bölümdeki açıklamalardan yararlanılmalıdır.
A.5.5. Temel cimnastik hareketlerini yapar.	Cimnastikte duruşlar, yuvarlanmalar, ağırlık aktarımı, vücut transferi ve yön değişikliği, geçişler ve bağlantılar gibi çalışmalar yapılmalıdır.
A.5.6. Verilen ritim ve müziğe uygun basit dans adımlarını uygular.	Farklı yön, geçiş ve yer değiştirme içeren basit dans adımları; öğrencinin görme düzeyine uygun olacak şekilde; görsel, işitsel, dokunsal, hareket (kinestetik) düzenlemelerle ve ihtiyaç duyulan ipuçlarıyla yaptırılmalıdır. Örneğin az gören öğrenciler için dans adımlarını yönlendirecek şekilde, zeminle zıt renklerde oluşturulmuş görsel ipuçları kullanılarak çalışmalar başlatılabilir.
A.5.7. Yaşadığı yöreye ait halk danslarını uygular.	

A.5.8. Oyun ve etkinliklerde kullandığı temel hareket kavramlarını açıklar.	Vücut ve alan farkındalığı, efor ve hareket ilişkilerine ait kavramları açıklaması sağlanmalıdır.
A.5.9. Oyun ve etkinliklerde kendi performansını açıklar.	Öğrencinin performansını sözel ya da basit yazılı olarak değerlendirmesi sağlanmalıdır.
A.5.10. Oyun ve fiziksel etkinlikler için kural ve yönergeler oluşturulmasına katkı sağlar.	Öğrencilerin etkinlik kurallarına katkı sağlayabileceği ortam oluşturularak çalışmalar yapılmalıdır.
A.5.11. Etkinliklerde güçlü ve geliştirilmesi gereken yönlerini belirler.	Öğrencilerin güçlü yönleri pekiştirilerek, geliştirilmesi gereken yönler için yönlendirme yapılmalıdır.
A.5.12. Oyun ve etkinliklerde hücum ve savunma stratejilerini / taktiklerini gösterir.	Öğrencilerin görme düzeyleri dikkate alınarak; görsel / işitsel uyaranlar, yön, hız değiştirme vb. hücum ve savunma stratejilerini / taktiklerini oyun ve etkinlik içinde göstermesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
B. AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞAM	
B.5.1. Fiziksel etkinliklere düzenli olarak katılır.	
B.5.2. Okul içinde oyun ve fiziksel etkinlik imkânlarını araştırır.	
B.5.3. Fiziksel etkinlik düzeyini çeşitli yöntemler ile ölçer.	Çeşitli yöntemler kullanarak yapılan fiziksel etkinlik düzeyinin ve şiddetinin belirlenmesi; günlük, gözlem, adımsayar gibi teknolojik araçlar kullanabilmesine yönelik çalışmalar yapılır.
B.5.4. Katıldığı fiziksel etkinliklerin fiziksel uygunluğuna olan etkilerini açıklar.	Öğrencilerin; vücut kompozisyonu, kalp dolaşım sistemi dayanıklılığı, kas kuvveti / dayanıklılığı ve esneklik gibi fiziksel uygunlukla ilgili konuları açıklamaları sağlanır.
B.5.5. Fiziksel etkinliklerde ne zaman ve nasıl beslenmesi gerektiğini açıklar.	Öğrencinin, fiziksel etkinlikler öncesi, sırası ve sonrasında nasıl beslenmesi (yiyecek, sıvı alımı vb.) gerektiğini açıklaması sağlanır.
B.5.6. Fiziksel etkinliklerde sağlık ve güvenliği için risk oluşturabilecek durumları açıklar.	Öğrencilere ısınma, soğuma, fiziksel alanın güvenli hâle getirilmesi, kullanılan malzeme vb. konuların kendisi ve başkaları için önemini vurgulaması sağlanır.

B.5.7. Fiziksel etkinliklerde ilk yardım ile ilgili kavramları açıklar.	Öğrencinin ilk yardımın tanımı, önemi, genel amaçları, temel kuralları (koruma, bildirme ve kurtarma) ve ilk yardım çantası vb. konuları öğrenmesine yönelik içerikler sunulur.
B.5.8. Millî bayramlar / belirli gün ve haftalar için planlanan oyun ve fiziksel etkinliklere katılım sağlar.	
B.5.9. Oyun ve etkinliklerde uygun iletişim davranışları sergiler.	Öğrencinin iletişim sırasında ses tonu, vücut dili, yüz ve mimik hareketlerini uygun / beklenen biçimde gerçekleştirmesi sağlanmalıdır.
B.5.10. Oyun ve etkinliklerde kazanmaya ve kaybetmeye ilişkin davranışları uygun biçimde sergiler.	
B.5.11. Oyun ve etkinlikler için bireysel sorumluluğuna uygun davranışları sergiler.	Zaman, mekân, araç gereç, uygulama vb. gibi derse ilişkin kurallar ve rutinler belirlenir. Öğrencilerin söz konusu kural ve rutinleri kazanarak sürdürmesi sağlanmalıdır.
B.5.12. Oyun ve etkinliklerde bireysel farklılıklara duyarlı olur.	Cinsiyet, inanç, ırk, performans, farklı görme düzeyleri, gelişimsel sınırlılıklar vb. farklılıkların doğal kabul edilmesine yönelik tutum geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.
B.5.13. "Dünya Engelliler Günü", "Beyaz Baston" vb. belirli gün ve haftalar için planlanan oyun ve fiziksel etkinliklere katılım sağlar.	
B.5.14. Okulunda düzenlenen sportif organizasyonları açıklar.	
B.5.15. Olimpik ve paralimpik oyunların kavramları ile olimpizm felsefesini açıklar.	Modern olimpiyat oyunları, olimpik ve paralimpik semboller, simgeler ve olimpizm felsefesinin açıklamasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

6. SINIF KAZANIMLAR

Kazanım	Açıklama
A. HAREKET YETKİNLİĞİ	
A.6.1. Bireysel, eşli ve takım spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde birleştirilmiş hareket becerilerini sergiler.	Öğrencilerden bireysel olarak birleştirilmiş hareket becerilerini sergilemesi, ardından eşli çalışmalar ve takım çalışmaları içinde rolünü bütünleştirmesi beklenmelidir. Fiziksel etkinlik sırasında farklı performansla sahip olan öğrencilerin etkinliğe katılımını arttırmak amacıyla öğretmen ve akran desteği sağlanmalıdır.
A.6.2. Top ile oynanan spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde hareket becerilerini sergiler.	Örneğin başlangıçta büyük, sünger ve zilli toplar ile farklı mesafelerde ayaklar "V" olacak biçimde top kontrol çalışmaları, oturur pozisyonda topu kendi etrafında çevirme, duvara top atma çalışmaları, iki ayak arasında top sürme, uyarlanmış oyun alanının kavranmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.6.3. Raket ile oynanan spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde hareket becerilerini sergiler.	Spor dallarına özgü temel vücut duruşu ile rakete alıştırma / tutma, raketle kontrol ve vurma çalışmaları yapılmalıdır. Az gören öğrenciler için özellikle raket kasmağı ve filesinin zıt renklerde seçilmesi ya da uyarlamalar yapılması uygun olacaktır. Öğretime büyük araç gereçlerle başlanıp öğrencinin gelişimine bağlı olarak zamanla gerçek boyutlarda araç gereçlere geçiş yapılmalıdır. Örneğin çalışmalara balona elle vurma ile başlanıp ardından uygun araç gereçlerle devam edilebilir.
A.6.4. Açık alanda / doğada yapılan etkinliklere hazırlayıcı oyunlarda hareket becerilerini sergiler.	Açık alan ve doğada yapılan bireysel, eşli ve iş birlikli oyun gerektiren etkinlikler oluşturulmalıdır.
A.6.5. Su sporları / etkinlikleri ile ilgili hareket becerilerini sergiler.	Sadece şartları uygun okullar için geçerlidir. Şartların uygun olmadığı okullarda ise veliler bu etkinlik hakkında ders dışı katılım için bilgilendirilir. Velilere, yüzme etkinliklerine katılacak öğrencilerin görme düzeyinin önemli olduğu iletilmelidir. Ayrıca az görenlerde merdiven inerken derinlik algısının oluşmaması nedeniyle tırabzanların kullanılması, göz hastalıklarından glokom gibi göz içi basıncını etkileyen hastalık durumlarında suda yapılacak aktivitelerin sınırlandırılmasının (suya dalınmaması, yansıma için gözlük kullanımı gibi) önemi ifade edilmelidir.
A.6.6. Temel cimnastik hareketlerini akıcı bir şekilde yapar.	Öğrencilerin belirginleştirilmiş ipuçları ile düzenlenmiş (renk, doku, ışık, ses, kılavuz çizgi vb.) ortamlarda çalışmaları sağlanmalıdır.

A.6.7. Seçtiği müziğe uygun bireysel, ikili veya grupla hareket eder.	Öğretmenin yönlendirmesi ile yavaş tempodan hızlı tempolu müziğe doğru, eş ve grup uyumunu artıracak nitelikte çalışmalar yapılmalıdır.
A.6.8. Halk danslarına özgü hareket becerileri sergiler.	Ülkemizin farklı yörelerine ait halk dansları çalışmalıdır.
A.6.9. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde kullandığı hareket kavramlarını açıklar.	Çeşitli spor ve etkinliklere hazırlayıcı oyunlarda kullanılan vücut ve alan farkındalığı, efor ve hareket ilişkilerine ait kavramları açıklamasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.6.10. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performanslarını açıklar.	
A.6.11. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde karşılaştığı problemlere çözüm önerilerinde bulunur.	Öğrencinin karşılaşılabileceği, psikomotor beceri gelişimi, fiziki ortam, araç gereç, iletişim gibi konularda yaşadığı problemlere çözüm üretmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
A.6.12. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve fiziksel etkinliklere ait oyun kurallarını açıklar.	Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve fiziksel etkinliklere ait oyun kurallarını, neden sonuç ilişkisi kurarak açıklamasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.6.13. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri doğrultusunda çalışmalar yapar.	Öğrencilerin güçlü yönlerini çalışmalarda sergilemesi yönünde ortam hazırlanarak, geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin planlama yapılması sağlanmalıdır.
A.6.14. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde bireysel farklılığa sahip olan kişilerle ekip çalışması yapar.	Öğretmen liderliğinde, bireysel farklılıklara sahip (cinsiyet, inanç, ırk, performans, gelişimsel sınırlılıklar, farklı görme düzeyi vb.) öğrencilerin birlikte çalışabileceği ortam ve düzenlemelerle çalışmalar yapılmasına dikkat edilmelidir.
A.6.15. Spor dallarına hazırlayıcı etkinlikler için strateji / taktik çözümler geliştirir.	Öğrencilerin bireysel, eşli, takım strateji ve taktikleri geliştirmesine yönelik, spor dallarının uyarlanmış etkinlikleri yapılmalıdır.
B. AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞAM	
B.6.1. Planladığı fiziksel etkinliklere düzenli olarak katılır.	Okul içi ve dışında vücut kompozisyonu, kalp dolaşım sistemi dayanıklılığı, kas kuvveti ve dayanıklılığı ve esnekliğini geliştirecek fiziksel etkinlikleri kısa / orta / uzun vade olarak planlaması ve katılım göstermesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

B.6.2.	Yakın çevresindeki fiziksel etkinlik / spor imkânlarını araştırır.	
B.6.3.	Fiziksel uygunluk düzeylerini takip ederek zaman içindeki değişiklikleri açıklar.	
B.6.4.	Fiziksel uygunluğunu geliştirecek hedefler doğrultusunda etkinlik programı hazırlar.	Öğrencilerin fiziksel uygunluk düzeylerinden yola çıkarak kendilerine hedef belirlemelerine ve bu hedefler doğrultusunda etkinlik planı hazırlamalarına yönelik çalışmalar yapılır.
B.6.5.	Fiziksel etkinlikleri sürdürebilmek için gerekli enerjiyi sağlayabileceği sağlıklı ve dengeli besin öğelerini ayırt eder.	
B.6.6.	Fiziksel etkinliklerde sağlık ve güvenlik risklerini azaltacak düzenlemeleri öğretmen eşliğinde yapar.	
B.6.7.	Fiziksel etkinlikler sırasında karşılaşılabileceği sağlık sorunlarından korunma yöntemlerini açıklar.	Öğrencinin burun kanaması, burkulma, çarpışma, sıyrık, kırık gibi spor yaralanmalarından korunma yolları ve ilk yardım uygulamaları öğrenmesine yönelik çalışmalar yapılır.
B.6.8.	Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde iletişim becerilerini uygun / beklenen davranışlarla sürdürür.	Sahip olduğu iletişim becerilerini farklı durum ve ortamlarda sürdürmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
B.6.9.	Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde bireysel sorumluluğunda olan davranışları sergiler.	Öğrencileri spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde zaman, mekân, araç gereç, uygulama gibi derse ilişkin kurallar ve rutinler belirlenir. Öğrencilerin söz konusu kural ve rutinleri kazanarak sürdürmesi sağlanmalıdır.
B.6.10.	Millî bayramlar / belirli gün ve haftalar için planlanan oyun ve fiziksel etkinlikleri takip ederek istekle katılır.	

B.6.11. "Dünya Engelliler Günü", "Beyaz Baston" vb. belirli gün ve haftalar için planlanan oyun ve fiziksel etkinlikleri takip ederek istekle katılır.	
B.6.12. Okulunda düzenlenen sportif organizasyonlarda görev alır.	
B.6.13. Olimpiyat ve paralimpik oyunlarının tarihini araştırır.	

7. SINIF KAZANIMLAR

Kazanım	Açıklama
A. HAREKET YETKİNLİĞİ	
A.7.1. Bireysel, eşli ve takım spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde hareket becerilerini artıran bir doğrulukta sergiler.	Öğrencilerin eş ve takım ile uyumlarını arttıracak çalışmalara ağırlık verilir. Örneğin atletizmde, görmeyen öğrenciler için 30-40 m. mesafeden sesli uyarana yönelik koşu çalışmaları yapılabilirken, az gören öğrenciler için araç gereç ve ortamda ışık / renk gibi düzenlemelerle çalışmalar yapılmalıdır.
A.7.2. Top ile oynanan spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde hareket becerilerini artıran bir doğrulukta sergiler.	Görmeyen öğrenciler için zilli top, az gören öğrenciler için ise parlak renkte büyük top kullanılarak, top tutuşu / atışı / şut, konum, pozisyon bölgesel şut çalışmaları (1-1, 1-3, 2-4, 3-5 vb.) yapılmalıdır.
A.7.3. Raket ile oynanan spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde hareket becerilerini artıran bir doğrulukta sergiler.	Raket sporlarına hazırlayıcı nitelikte bireysel ve eşli çalışmalar yapılmalıdır.
A.7.4. Açık alanda / doğada yapılan etkinliklerle ilgili becerilerini geliştirir.	Açık alanda / doğada iş birliğine, bireysel ve grup performansına dayalı etkinlikler yapılmalıdır.
A.7.5. Su sporları / etkinlikleri ile ilgili hareket becerilerini geliştirir.	Sadece şartları uygun okullar için geçerlidir. Şartların uygun olmadığı okullarda ise velilere bu etkinlik hakkında ders dışı katılım için bilgilendirilir. Velilere, yüzme etkinliklerine katılacak öğrencilerin görme düzeyinin önemli olduğu iletilmelidir. Ayrıca az görenlerde merdiven inerken derinlik algısının oluşmaması nedeniyle tırabzanların kullanılması, göz hastalıklarından glokom gibi göz içi basıncını etkileyen hastalık durumlarında suda yapılacak aktivitelerin sınırlandırılmasının (dalınmaması, yansıma için gözlük kullanımı gibi) önemi ifade edilmiştir.
A.7.6. Seçtiği cimnastik serisini uygular.	Öğrencinin görme düzeyine uygun cimnastik serileri hazırlanıp öğrencinin seçim yapması sağlanmalıdır.
A.7.7. Seçtiği müziğe uyumlu yaratıcı dans koreografileri sergiler.	Öğrencinin seçtiği müziğin ritim ve hareket uyumunu oluşturacak dans koreografisini sergilemesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.7.8. Halk danslarına özgü hareket becerilerini geliştirir.	Öğrencilerin, ülkemizin farklı yörelerine ait halk danslarını daha akıcı şekilde gerçekleştirmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. İmkân varsa öğrenciler; ders dışı zamanlarda il gençlik müdürlükleri, halk eğitim merkezleri vb. kamu kuruluşlarına yönlendirilebilir.

A.7.9. Spor ve etkinliklere hazırlayıcı oyunlara katılırken hareket kavramlarını yerinde kullanır.	Çeşitli spor veya etkinliklere hazırlayıcı oyunlarda kullanılan hareket kavramlarını uygun yerde kullanmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.7.10. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde kendisinin ve arkadaşlarının performansını analiz eder.	Kendisinin ve arkadaşlarının performansını analiz edebileceği öz / akran / grup değerlendirme formları kullanarak çıkarımlar yapması teşvik edilmelidir.
A.7.11. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinlik ortamlarındaki problemlere yönelik eşle ve grupla çözümler üretir.	Öğrencinin spora hazırlayıcı oyun ve etkinlik ortamlarında karşılaşılabileceği örnek problemlere yönelik eşle ve grupla çözüm üretmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.7.12. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve fiziksel etkinliklerde belirlenen kural ve yönergeleri uygular.	Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve fiziksel etkinliklerde rutinler, kurallar ve yönergeleri uygulamasına fırsat verilmelidir.
A.7.13. Spor dallarına hazırlayıcı fiziksel etkinliklerde güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri doğrultusunda çalışmalar yapar.	Öğrencilerin güçlü yönlerini çalışmalarda sergilemesi desteklenerek, geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin de planlama ve yürütme çalışmaları yapılmalıdır.
A.7.14. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde bireysel farklılığa sahip olan kişilerin yer aldığı çalışmalar planlar.	Bireysel farklılığa sahip öğrencilerin (cinsiyet, inanç, ırk, performans, gelişimsel sınırlılıklar, farklı görme düzeyi vb.) yer aldığı okul içi çalışmalarını planlamalarına yönelik yönlendirmeler yapılmalıdır.
A.7.15. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde geliştirdiği stratejileri / taktikleri uygular.	Öğrencilerin geliştirmiş oldukları bireysel, eşli, takım strateji ve taktiklerini deneyebilecekleri, spor dallarının uyarlanmış etkinlikleri yapılmalıdır.
B. AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞAM	
B.7.1. Uyguladığı planın etkilerini değerlendirerek fiziksel etkinliklere katılır.	Okul içi ve dışında uyguladığı fiziksel etkinlik planının vücut kompozisyonu, esneklik, kalp dolaşım sistemi dayanıklılığı, kas kuvveti ve dayanıklılığına olan etkisini değerlendirerek katılımını sürdürür.
B.7.2. Yakın çevresindeki fiziksel etkinlik ve spor imkânlarını etkili kullanır.	

B.7.3. Takip ettiği fiziksel etkinlik programının fiziksel uygunluğuna etkilerini açıklar.	Öğrencinin kendi hazırlamış olduğu fiziksel etkinlik programının etkisini takip etmesi sağlanır.
B.7.4. Fiziksel etkinliklerde uygulayabileceği kişisel sağlıklı ve dengeli beslenme programını hazırlar.	Öğrencinin, katıldığı fiziksel etkinlik ve spora uygun sağlıklı ve dengeli beslenme programını öğretmen denetiminde hazırlaması sağlanır.
B.7.5. Sportif faaliyetler sırasında sağlığını koruyarak güvenli davranışlar sergiler.	
B.7.6. Fiziksel etkinlikler sırasında karşılaşılabileceği spor yaralanmalarında basit müdahale gerektiren uygulamaları gösterir.	Kanamalar, sıyrık ve kesikler ve burkulmalar vb. ait basit müdahalelere ilişkin dramatizasyon / benzetim uygulamaları yapılır.
B.7.7. Spor dallarına hazırlayıcı oyun ve etkinliklerde meydana gelen anlaşmazlıklarda etkili iletişim yolları ile çözümler üretir.	Anlaşmazlık durumlarında etkili iletişim yollarıyla birden fazla çözüm yolu kullanması sağlanmalıdır.
B.7.8. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde adil oyun anlayışına uygun davranır.	
B.7.9. Spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde liderlik becerileri gösterir.	Liderlik becerileri, her öğrencinin sahip olması gereken becerilerdendir. Tüm öğrencilerin liderlik becerilerini deneyimlemesi için dönüşümlü olarak fırsat verilmelidir.
B.7.10. Spor dallarına hazırlayıcı fiziksel etkinliklerde bireysel ve takım sorumluluğu alır.	Öğrencilerin spor dallarına hazırlayıcı etkinliklerde kendisi ve takımının hedeflerine yönelik sorumluluklarını yerine getirmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
B.7.11. Millî bayramlar / belirli gün ve haftalar için hazırlanan sportif etkinliklerin düzenlenmesinde görev alır.	

B.7.12. "Dünya Engelliler Günü", "Beyaz Baston" vb. belirli gün ve haftalar için hazırlanan sportif etkinliklerin düzenlenmesinde görev alır.	
B.7.13. Yurt içinde düzenlenen sportif organizasyonları araştırır.	
B.7.14. Olimpik ve paralimpik oyunlardaki spor dallarını inceler.	

8. SINIF KAZANIMLAR

Kazanım	Açıklama
A. HAREKET YETKİNLİĞİ	
A.8.1. Çeşitli spor dallarına ve fiziksel etkinliklere özgü hareket becerilerini geliştirir.	Öğrencilerin, goalball, showdown, atletizm, judo gibi spor dallarına ait becerileri geliştirilirken, görme düzeylerine göre diğer spor dallarında da gelişimleri sağlanmalıdır.
A.8.2. Raket ve top ile oynanan spor dalları ile ilgili sahip olduğu becerileri artan bir performans ile sergiler.	Öğrencilerin bireysel, eşli ve takımla gerçekleştirebilecekleri sportif performans ortamları oluşturulmalıdır.
A.8.3. Açık alanda / doğada yapılan sporlar ile ilgili sahip olduğu becerileri artan bir performans ile sergiler.	Öğrencilerin bireysel, eşli ve takımla (oryantring, sportif tırmanış vb.) gerçekleştirebilecekleri sportif performans ortamları oluşturulmalıdır.
A.8.4. Su sporları / etkinlikleri ile ilgili sahip olduğu becerileri artan bir performans ile sergiler.	Sadece şartları uygun okullar için geçerlidir. Şartların uygun olmadığı okullarda ise veliler bu etkinlik hakkında ders dışı katılım için bilgilendirilir. Velilere, yüzme etkinliklerine katılacak öğrencilerin görme düzeyinin önemli olduğu iletilmelidir. Ayrıca az görenlerde merdiven inerken derinlik algısının oluşmaması nedeniyle tirabzanların kullanılması, göz hastalıklarından glokom gibi göz içi basıncını etkileyen hastalık durumlarında suda yapılacak aktivitelerin sınırlandırılmasının (dalınmaması, yansıma için gözlük kullanımı gibi) önemi ifade edilmelidir.
A.8.5. Hazırladığı cimnastik serisini uygular.	Öğrencinin hazırladığı cimnastik serisi veya serilerini ders içi ve ders dışı ortamlarda gerçekleştirebilmesi için çalışmalar yapılmalıdır.
A.8.6. Seçtiği konuya özgü hazırladığı dans koreografisini sunar.	Öğrencinin seçmiş olduğu konuda dans koreografisi hazırlaması ve sunması teşvik edilmelidir. Başarılı bulunan dans koreografilerinin yazılması ve / veya akranlarına öğretilmesi sağlanarak eş ve grup çalışmaları yapılabilir.
A.8.7. Başka kültürlere ait halk danslarını uygular.	
A.8.8. Spor dallarına özgü kavramları açıklar.	Spor dallarına özgü teknik, saha, ekipman gibi kavramları açıklaması sağlanmalıdır.
A.8.9. Çeşitli spor dallarında kendisinin ve arkadaşlarının performanslarına uygun çalışmalar yapar.	Farklı değerlendirme form ve yöntemleri / teknikleri kullanılarak elde edilen sonuçlar doğrultusunda çalışmalar yapması sağlanmalıdır.

A.8.10. Sportif ortamlarda gelişen problemler için olası çözüm önerilerinden en etkili olanı uygular.	Öğrencinin, sportif ortamlarda karşılaşabileceği problemler için eşle ve grupla oluşturduğu çözüm önerilerini tartışıp en etkili olana karar verebilmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
A.8.11. Spor dallarına ait kurallara uyar.	Öğrencilerin spor dallarına ait kurallara farklı durumlarda da (rekabet ortamında, çatışma, hırs vb.) uyma davranışlarını sergileyebilecekleri çalışmalar yapılmalıdır. Uygun davranışlar pekiştirilmelidir / ödüllendirilmelidir.
A.8.12. Spor dallarına ait güçlü ve geliştirilmesi gereken yönleri doğrultusunda çalışmalar yapar.	Öğrencinin güçlü yönlerini çalışmalarda sergilemesi, geliştirilmesi gereken yönlerine ilişkin planlama yaparak uygun çalışmaları sürdürmesi sağlanmalıdır.
A.8.13. Spor dallarına özgü stratejileri / taktikleri geliştirir.	Öğrencilerin geliştirmiş oldukları bireysel, eşli, takım strateji ve taktiklerini geliştirebilecekleri etkinlikler yapılmalıdır.
B. AKTİF VE SAĞLIKLI YAŞAM	
B.8.1. Fiziksel etkinliklere katılımı alışkanlık hâline getirir.	Öğrencinin gerçekleştirmiş olduğu fiziksel etkinlikleri günlük, haftalık, dönemlik vb. periyotlarla kaydetmesi sağlanır. Sonuçlardan diğer öğrencilerin yararlanması için spor panosu, sunu vb. kullanılarak örnek çalışmalar yapılmalıdır.
B.8.2. Yakın çevresindeki spor imkânlarını etkili kullanır.	
B.8.3. Katıldığı planlı spor etkinliklerinin fiziksel uygunluğuna etkilerini değerlendirir.	Öğrencinin, fiziksel etkinlik ve spor programının fiziksel uygunluğuna etkisini değerlendirmesi sağlanır.
B.8.4. Spor dallarına özgü beslenme farklılıklarını ayırt ederek kendi beslenme programını sürdürür.	Öğrenci, spor dallarına özgü beslenme farklılıklarını araştırır. Kendi yaptığı spor dalına özgü beslenme programını hazırlayarak sürdürmesi sağlanır.
B.8.5. Sportif faaliyetler sırasında sağlığını koruyarak güvenli davranışları sürdürür.	
B.8.6. Katıldığı sporlarda karşılaşabileceği spor sakatlıklarından korunma yöntemlerini bilir.	Spor veya fiziksel etkinliklerde karşılaştığı spor sakatlıkları ve korunma yollarına ilişkin dramatizasyon / benzetim uygulamaları yapılır.

B.8.7. Sportif ortamlarda gelişebilecek farklı koşullarda, uygun / beklenen iletişim yollarını etkili olarak kullanır.	Sportif ortamlarda uygun iletişim yollarını kullandığında ya da kullanmadığında sonuçların kendisine ve çevresine olan etkisini fark etmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Örneğin rol oynama gibi teknikler kullanılarak öğrencilerin farkındalığını artırma çalışmaları yapılabilir.
B.8.8. Adil oyun anlayışına uygun davranmayı alışkanlık hâline getirir.	
B.8.9. Spor dallarında bireysel ve takım sorumluluğu alır.	Öğrencilerin spor dallarında kendisi ve takımının hedeflerine yönelik sorumluluklarını yerine getirmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
B.8.10. Beden eğitimi ve spor dallarında liderlik becerileri gösterir.	Liderlik becerileri, her öğrencinin sahip olması gereken becerilerdendir. Tüm öğrencilerin liderlik becerilerini deneyimlemesi için (takım kaptanlığı, oyunun düzenlenmesi vb.) dönüşümlü olarak fırsat verilmelidir.
B.8.11. Spor dallarında bireysel farklılığa sahip olan kişilerin yer aldığı etkinlikler gerçekleştirir.	Bireysel farklılığa sahip öğrencilerin (cinsiyet, inanç, ırk, performans, gelişimsel sınırlılıklar, farklı görme düzeyi vb.) yer aldığı okul içi ve okul dışı çalışmalar geniş katılımlı olarak yapılmalıdır.
B.8.12. Milli bayramlar / belirli gün ve haftalarda okulda ve okul dışında sportif etkinlikler düzenler.	
B.8.13. "Dünya Engelliler Günü", "Beyaz Baston" vb. belirli gün ve haftalar için sportif etkinlikler düzenler.	
B.8.14. Yurt dışında düzenlenen sportif organizasyonları araştırır.	
B.8.15. Paralimpik oyunlar ve görme engellilerin spor dalları ile ilgili etkinlikler hazırlar.	

2. Bağımsız Hareket Öğrenme Alanı Hedef ve Açıklamaları

C.1. Duyusal Ayırt Etme Alt Öğrenme Alanı		
Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.1.1. İşitme becerilerini kullanır.	1. Bir ses kaynağından doğrudan dinleyiciye ulaşan sesi kullanır.	
	1.1. Sesin yerini belirler.	Spor salonunda, el çırparak zilli toparla ve masa tenisi topuyla farklı yönlerden sesler çıkarılır ve öğrencinin sesin geldiği yönü işaret etmesi istenmemelidir.
	1.2. Sesin niteliğini belirler.	Öğrencinin okul içi / okul dışı (sakin olan ve seslerin yoğun olduğu) alanlarda seslerin yerini belirlemesi ve ne sesi olduğunu söylemesi, ses manevralarına yönelik, bastonla ses ayırt etme çalışmaları yapılmalıdır.
	1.3. Farklı sesleri ayırt eder.	Çan / çingirak / masa tenisi topu vb. sesleri ayırt etmesine ve sesleri dinleyerek koridora nasıl ilerlemesi, trafik seslerini dinleyerek caddeden ne zaman karşıya geçmesi gerektiğine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
	1.4. Ses gölgelerini belirler.	Çevrede ses gölgesi / maskeleye oluştuğunda (öğrenci ile ses kaynağı arasında herhangi bir nesne olduğunda), sesin öğrenciye ulaşmasını engelleyen bir nesne olduğunun farkına varıncaya kadar çalışmalara devam edilmelidir.
	1.5. Sesi takip ederek yol bulur.	Araçların geçerken yönünü ve izlediği yolu belirleyebilmesi için, önce yapılandırılmış bir ortamda (ör. öğretmen ellerini çırparak, öğrencinin etrafındaki farklı rotalarda yürür), daha sonra gerçek bir ortamda sesin izlediği yolu işaret etmesi istenmemelidir.
	2. Başka bir nesneye çarpıp dinleyiciye geri gelen yansıma seslerini kullanır.	
	2.1. Nesne algısını kullanır.	Başlangıçta sabit (öğrenci oturur ve tahta ona doğru hareket ettirilir, tahtayı ne zaman fark ettiği belirlenir), sonra hareket hâlindeyken nesnelere belirlemesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu çalışmalar mutlaka öğretmen kontrolünde olmalıdır.
	2.2. Yankı algısını kullanır.	İç mekanda yankıyı fark etmesi sağlandıktan sonra dış mekanda yankı çalışmaları yapılmalıdır.
C.1.2. Dokunsal uyarınları ayırt eder.	1. Dokunduğu nesnelere farklı olanları gösterir.	Öğrencinin önüne konulan iki ya da üçü aynı, biri farklı olan nesneden farklı olanı belirlemesi sağlanmalıdır.
	2. Dokunduğu nesnelere benzer olanları gösterir.	Öğrencinin önüne konulan iki benzer, biri farklı olan nesneden benzer olanları belirlemesi sağlanmalıdır.
	3. Dokunduğu nesnelere ne olduğunu söyler.	Öğrencinin karşılaştığı nesnelere isimlerini söylemesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
	4. Eşyaların malzemesinin ne olduğunu söyler.	Metal / tahta vb. eşyaların malzemelerini söylemesine yönelik çalışmalara yer verilmelidir.
	5. Çevresindeki eşyaların geometrik şekillerini söyler.	Öğrenciden eşyalara dokunarak eşyaların şekillerini belirlemesi istenmemelidir.

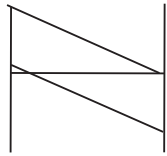
C.1.3. Görsel uyarınları ayırt eder.*	1. Bina içi ortamlarda görsel uyarınları ayırt eder.	<p>* Bu hedef ve hedef davranışlar sadece az gören öğrenciler için kullanılacaktır.</p> <p>Öğrencinin bina içi / dışı farklı ortamlarda, farklı ışık durumlarında dolaşması sağlanmalı ve hedef davranışlarla görsel algısının gelişmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.</p>
	1.1. Hareketleri taklit eder.	
	1.2. Hedeflerin yerini belirler.	
	1.3. Kapıların yerini, köşelerin yerini, pencerelerin pozisyonunu belirler.	
	1.4. Koridorun genişliğini belirler.	
	1.5. Koridorda asansörlerin, açılmış kapıların yerlerini belirler.	
	1.6. Tavan yüksekliğini tahmin eder.	
	1.7. Baş hizasındaki engelleri görür.	
	1.8. Işık kaynaklarını tespit eder.	
	1.9. Bir odadaki lamba sayısını belirler.	
	1.10. Parlak ışıkla-parlak olmayan ışığı belirler.	
	1.11. Pencerelerin açık / kapalı olduğunu belirler.	
	1.12. Eşyaların renklerini belirler.	
	1.13. Eşyaların (sıra, tahta vb.) yerlerini belirler.	
	1.14. Alçakta bulunan eşyaların yerini belirler (ör. çöp kovası vb.).	
	1.15. Merdivenlerin yerini belirler.	
	1.16. Merdivenlerden inen ve çıkan insanları belirler.	
	1.17. Merdivenlerin derinliğini doğru belirler.	
	1.18. Merdivenlerin başlangıç ve bitişini belirler.	
	1.19. Merdivenleri yönü ileriye gösterecek biçimde çıkar.	
	1.20. Öğrenci kapılara gelince kapıların bir odaya girmeye mi yaradığını, yoksa dışarıya çıkmaya mı yaradığını belirler.	
	1.21. Kapı genişliğini doğru tahmin eder.	
	1.22. Dolap kapağını diğer kapaklardan ayırır.	
	1.23. Otomatik döner kapılardan girer / çıkar.	
	2. Bina dışı ortamlarda görsel uyarınları ayırt eder.	
	2.1. Öndeki / arkadaki nesneyi belirler.	
	2.2. Çimenler, bina çizgileri, yönelme çizgisini takip eder.	
	2.3. Kaldırım ve caddeyi belirleyip ikisini birbirinden ayırt eder.	
	2.4. Kaldırımda engelleri güvenli şekilde geçer.	
	2.5. Kaldırımın genişliğini / derinliğini doğru tahmin eder.	
2.6. Kaldırımdaki kesişme noktalarını belirler.		
2.7. Caddenin başladığı yeri belirler.		
2.8. Metroda ipuçlarını kullanarak vagonlara ulaşır.		
2.9. Otobüs durağının yerini belirler.		
2.10. Otobüsün numarasını belirler.		

C.1.4. Koklamaya dayalı uyarıları ayırt eder.	1. Aynı olan kokuları söyler.	Öğrenciye ikisi-üçü aynı, birisi farklı olarak verilen kokuları (ör. baharat-kolonya) ayırt etmesi istenmelidir.
	2. Farklı olan kokuları söyler.	Öğrencinin farklı ve aynı olan kokulardan farklı olanı ayırt etmesi istenmelidir.
	3. Kokuların neye ait olduğunu söyler.	Öğrencinin çevresindeki kokuların neye ait olduğunu söylemesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
C.1.5. Kinestetik uyarıları ayırt eder.	1. Aynı olan zeminleri gösterir.	Öğrencinin ayağıyla birbirine benzer olan zeminleri (3 mermer-1 parke vb.) belirlemesine yönelik çalışma yapılmalıdır.
	2. Farklı olan zeminleri gösterir.	Öğrencinin ayağıyla farklı olan zemini (halı-parke vb.) belirlemesine yönelik çalışma yapılmalıdır.
	3. Farklılaşan zemin yüzeylerini söyler.	Parke, mermer, halı vb. çevresinde karşılaşılabileceği zemin yüzeylerinin ne olduğunu söylemesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
C.2. Kavramlar Alt Öğrenme Alanı		
Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.2.1. Beden yüzeylerini gösterir.	1. Sağ yanını gösterir.	Öğrenciye öğretim yaparken etkili öğretim yöntemlerinden yararlanılmalıdır. Bedeni ile ilgili olarak ipucu sağlayacak sol koluna saat, sağ eline yüzük takılması vb. uyarılarla, öğrencinin kavramları kazanması sağlanmalıdır. Kavramların öğretiminde, öğrencinin bir kavramı öğrendiğinden emin olduktan sonra diğer kavramın öğretimine yer verilmelidir.
	2. Sol yanını gösterir.	
	3. Önünü gösterir.	
	4. Arkasını gösterir.	
C.2.2. Bedenine göre nesne ve pozisyon ilişkilerini söyler.	1. Önünde olan nesneyi söyler.	Kavramların öğretiminde, öğrencinin bir kavramı öğrendiğinden emin olduktan sonra diğer kavramın öğretimine yer verilmelidir.
	2. Sağ yanında olan nesneyi söyler.	
	3. Sol yanında olan nesneyi söyler.	
	4. Arkasında olan nesneyi söyler.	
C.2.3. Yönü değiştirildiğinde bedenine göre çevresindeki nesnelerin pozisyonlarını (pozisyonların göreceliliğini) belirler.	1. Yönü değiştirildiğinde önünde olan nesneyi söyler.	Yukarıdaki kavramların kazanıldığından emin olduktan sonra, pozisyonların göreceliliği kavramının öğretimine geçilmelidir. Gören kişiler dönüşler sonrasında etrafındaki eşyaların yerleşimini görsel olarak belirleyebilir ama görmeyen / az gören öğrenciler için bunun öğretilmesi gerekmektedir.
	2. Yönü değiştirildiğinde sağ yanında olan nesneyi söyler.	
	3. Yönü değiştirildiğinde sol yanında olan nesneyi söyler.	
	4. Yönü değiştirildiğinde arkasında olan nesneyi söyler.	

C.2.4. Karşılaştırmalı olmayan pozisyon kavramlarını (uzaysal kavramları) kullanarak nesnelerin konumunu belirler.	1. Aşağıda olan nesneyi söyler.	Öğrencinin çevresini anlamlandırabilmesi için etkili öğretim yöntemleriyle kavramların sunumunun yapılması gerekmektedir.
	2. Yukarıda olan nesneyi söyler.	
	3. Nesnelerin üstündeki başka nesneyi söyler.	
	4. Nesnelerin altındaki başka nesneyi söyler.	
	5. Karşılı gösterir.	
	6. Nesnelerin paralel / dik olduğunu söyler.	
C.2.5. Karşılaştırmalı kavramları kullanarak nesnelerin konumunu belirler.	1. Çevresindeki daha uzun, daha kısa olan nesnelere söyler.	Etkili öğretim yöntemleriyle öğrenciye kavramların sunumunun yapılması gerekmektedir.
	2. Nesnelerin yakınlıklarını / uzaklıklarını söyler.	
	3. Daha yüksekte / alçakta olan eşyaları söyler.	
C.2.6. Trafikte güvenli hareket etmesi için gereken durumları belirler.	1. Trafik lambası, kaldırım, yaya geçidi, kavşak vb. kavramları söyler.	Kavşak vb. kavramlar görsel kavramlar olduğu için dokunsal olarak hazırlanmış olan bir maket üzerinde kavşak vb. trafikle ilgili öğeleri belirlemesi sağlanmalıdır. Trafik içinde kullanılabilecek olan kavramlara yönelik ve trafikte güvenliği sağlamak için öğrencilere öğretim yapılması gerekmektedir. İlk önce yapılandırılmış bir ortamda çalışmalar gerçekleştirilebilir. Daha sonra gerçek trafik ortamında hareket ederken açıklamalar yapılabilir. Trafik Güvenliği dersinde gördükleri konularla ve diğer dersler ile bağlantı kurulabilir.
	2. Trafikte hareket etmek için gerekli güvenlik kurallarını söyler.	
	3. Tek yönlü / çift yönlü yolu belirler.	
	4. Trafikte tehlikeli ve güvenli olan ortamları belirler.	
C.2.7. Dönüşler yapar.	1. 90 derece döner (çeyrek) / Yanına döner.	Öğrenciden dönüş yaptığı yöndeki eşyalar, sesleri vb. tanımlaması istenebilir. Çalışma için zemine uygulanmış alan oluşturulabilir.
	2. 180 derece döner / Ters yöne döner.	
	3. 360 derece döner / Tam dönerek başladığı yere gelir.	
C.2.8. Bina içinde karşılaştığı çevresel / mimari kavramların ne olduğunu söyler.	1. Köşe olduğunu söyler.	Öğrencinin karşılaşabileceği nesnelere tanımlaması (etiketlemesi), çevresinde etkili olarak (ipucu vb.) kullanabilmesi için son derece önemlidir. Bu nedenle öğrencinin nesnelerin ne olduğunu söylemesine (isimlendirmesine) yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
	2. Koridor olduğunu söyler.	
	3. Kalorifer peteği olduğunu söyler.	
	4. Pencere olduğunu söyler.	
	5. Kapı vb. olduğunu söyler.	

C.3. Arama Yöntemleri Alt Öğrenme Alanı

Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.3.1. Masa üzerindeki nesneyi dairesel arama yöntemiyle bulur.	1. Elini masanın ortasına koyar.	Öğretmen sessiz olarak masanın üzerine küçük bir nesne yerleştirmelidir. Öğrencinin dairesel aramanın nasıl yapılacağını anlayabilmesi amacıyla kullanılacak dokunsal (iple, silikonla vb. sınırları belirginleştirilmiş) araç gereçler öğrenmeyi kolaylaştırabilir. Farklı masalar üzerinde küçük nesnelere bulma çalışmalarıyla, öğrencinin öğrendiği beceriyi farklı ortam ve araç gereçler ile genellemesi son derece önemlidir.
	2. Elini avuç içi masaya değecek şekilde sağdan sola doğru küçük bir daire çizerek, başladığı yere kadar hareket ettirir.	
	3. Elini öne doğru bir el boyu ilerletir.	
	4. Elini avuç içi masaya değecek şekilde daha büyük bir daire çizerek, sağdan sola doğru başladığı yere kadar hareket ettirir.	
C.3.2. Yere düşen nesneyi dairesel arama yöntemiyle bulur.	1. Sesin geldiği yere doğru yürür.	Öğrencinin çalışmaya başlamadan önce seslerin geldiği yönü işaret etme, dairesel arama ve yüksek kol korunma tekniğiyle yürüme becerilerine sahip olması gerekmektedir.
	2. Yüksek kol korunma tekniğiyle dizlerini bükerek çömelir.	
	3. Önünde dairesel arama yöntemini kullanarak nesneyi arar.	
	4. Önünde bulamazsa sağa dönerek dairesel arama yöntemini kullanarak nesneyi arar.	
	5. Tekrar sağa dönerek (arka taraf) dairesel arama yöntemini kullanarak nesneyi arar.	
	6. Tekrar sağa dönerek, dairesel arama yöntemini kullanarak nesneyi arar (böylece bütün yönlerde tarama yapmış olur).	
C.3.3. Masa üzerindeki eşyayı paralel arama yöntemiyle bulur.	1. Ellerini parmakları bitişik ve başparmakları birbirine değecek şekilde masanın kendisine yakın olan kenarının ortasına koyar.	Öğretim yapılmadan önce, öğrencinin beceri içinde geçen kavramlara sahip olması son derece önemlidir. Fiziksel yardım ve sözel ipucu ile öğretime başlanmalıdır. Tüm beceri yöntemine göre öğretim gerçekleştirilmelidir.
	2. Ellerini avuç içi masaya değecek şekilde birbirine zıt yönde masanın kenarına kadar getirir.	
	3. Ellerini masanın kenarlarında bir el boyu ilerletir.	
	4. Ellerini masanın ortasında başparmaklar birbirine değinceye kadar yaklaştırır.	
	5. Her iki elini masanın ortasında bir el boyu ilerletir.	
	6. Nesne bulununcaya kadar basamaklar tekrarlanır.	

C.3.4. Masa üzerinde ızgara yöntemiyle arama yapar.	1. Kullandığı elini masanın / sehpanın kendine yakın olan köşesine koyar.	Öğretim yapılmadan önce, öğrencinin beceri içinde geçen kavramlara sahip olması son derece önemlidir. Farklı masalar üzerinde küçük nesnelere bulma çalışmalarıyla, öğrencinin öğrendiği beceriyi farklı ortam ve araç gereçlerle genellemesi son derece önemlidir. Öğrenci küçükse çalışma sırasında sehpa kullanılmalıdır.
	2. Elini masaya değiştirerek, yana doğru düz bir şekilde masanın / sehpanın diğer kenarına kadar getirir.	
	3. Elini masanın / sehpanın kenarında bir el boyu ilerletir.	
	4. Elini masaya / sehpaye değiştirerek, yana doğru düz bir şekilde masanın diğer kenarına kadar getirir.	
	5. Nesneyi buluncaya kadar aynı basamakları tekrarlanır.	
C.3.5. Oda içinde ızgara yöntemiyle arama yapar.	1. Aramaya başlayacağı referans noktasına gider (kapı, köşe vb.).	Öğrencinin "masa üzerindeki nesneyi ızgara yöntemiyle bulması" bu çalışma için ön koşuldur. Bu nedenle öğrenciye mutlaka yukarıdaki hedef kazandırılmalı, daha sonra odada çalışmaya geçilmelidir. Öğrencinin yan, elle duvar takibi, yüksek kol korunma teknikleri gibi kavram ve becerilere sahip olması gerekmektedir. Öğrenci baston becerilerine sahipse bu beceriler kullanılmalıdır. Bu nedenle çalışmadan önce becerilerin kazandırılması için çalışmaların yapılması gerekmektedir.
	2. Karşıya doğru duvar takibi yaparak (elle duvar takibi ya da çapraz bastonla) yürür.	
	3. 90 derece sola ya da sağa doğru (aramayı genişletecek şekilde) döner.	
	4. Yan tarafa doğru bir-iki adım atar.	
	5. 90 derece sola ya da sağa doğru (tarama yapacağı alana doğru) döner.	
	6. Karşı duvara kadar (yüksek kol ya da sarkaç baston tekniğiyle) yürür.	
	7. Bütün alan taranuncaya kadar devam eder.	
C.3.6. Çevresel aramaya eşyaların saat yönüne göre konumunu söyler.	1. Aramaya başlamak için referans noktasına gider (kapı) (Saat yönü belirlemesi istenir: 12.00).	Öğrencinin çalışmaya başlamadan önce saat okumayı biliyor olmasına dikkat edilmelidir.
	2. Saat yönünde (yüksek kol korunma tekniğiyle) nesnelere saat değerini söyler. (03.00-06.00-09.00)	
C.3.7. Zikzak arama yapar.	1. Karşı duvara düz şekilde çapraz baston tekniğiyle yürür.	Öğrencinin çalışmadan önce baston becerilerine ve içinde geçen kavramlara sahip olması gerekmektedir.
	2. Karşı duvara bakacak şekilde döner.	
	3. Çapraz şekilde karşıya doğru sarkaç baston tekniğiyle yürür.	
	4. Duvara değince karşıya döner.	

C.4. Yönelim Becerileri Alt Öğrenme Alanı

Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.4.1. İpuçlarını kullanır.	İlk defa gittiği bir ortamda (bina içi / bina dışı); 1. Çevresindeki görsel (güneş ışığı, merdivenlerden inip, çıkan insanların boyları vb.), dokunsal, işitsel (yürüyen merdivenin sesi vb.), kinestetik uyarıların neler olduğunu, kaynağını (su sesi / tuvalet, top sesi / spor salonu vb.), yönünü, yakınlık ve uzaklıklarını belirler.	İlk defa gittiği, tanımadığı bir ortamda bir hedefe ulaşmak için gören insanlar, görsel olan uyarılardan yararlanarak çevrelerinde hareket ederler. Görmeyen / az gören öğrencilerin hedeflerine yönelmesi için kullanması gereken ipuçlarından nasıl yararlanabileceklerini mutlaka öğretmek gerekmektedir. Özellikle işitsel ipuçlarının yakınlığını-uzaklığını belirlemek için sesin şiddetiyle / yoğunluğuyla bağlantı kurulabilir.
	2. Hedefine ulaşmak için kullanması gereken ipucunu / ipuçlarını seçer.	Duyuların etkili şekilde kullanımı ve kavramlar, ipuçlarının öğretilmesi için ön koşul niteliğindedir. Dokunsal olarak incelediği nesnenin ya da sesini duyduğu bir uyarının (ör. su sesi, merdivenlerden inen insanların ayak sesi vb.) ne olduğunu ve kaynağını söyleyebilirse tuvalete ulaşmak için su sesinden yararlanabilir. Mutlaka bina içi / bina dışı ortamlarda çalışmalar yapılmalıdır. Güvenli şekilde hareket edebilmesi için kısa rota üzerinde kullanacağı bağımsız hareket becerilerine de sahip olması son derece önemlidir.
	3. Bağımsız hareket becerisi ve ipucunu / ipuçlarını kullanacağı bir plan oluşturur.	
	4. Planı uygulayarak ipucuna / ipuçlarına yönelerek hedefine yürür.	
C.4.2. İşaretleri kullanır.	1. İşareti tanır.	İşaretler; kolayca tanınan, sürekli, bilinen, çevrede sabit yerleşimi olan herhangi bir nesne, ses, koku, ısı ya da dokunsal bilgi kaynağıdır. Öğrenci ipucu olarak kullandığı sabit olan uyarıları, daha sonraki gidişlerinde hedefe ulaşabilmek için işarete dönüştürür. Örneğin ilk defa ipucu olarak kullandığı su borusuna eli değip, su sesinden tuvalete sola doğru döndüyse, daha sonraki gelişlerinde su borusundan sola doğru döner. Su borusunu hedefe ulaşmak için işaret olarak belirlemiştir. Görmeyen / az gören öğrencilere işaretlerin öğretilmesi bu yüzden son derece önemlidir. Bina içi ve bina dışı ortamlarda işaret ve bağımsız hareket becerilerini kullanarak farklı hedeflere ulaşabileceği şekilde öğretimler gerçekleştirilmelidir.
	2. İşaretten bir nesneye (hedefe) yönelir.	
	3. İşaretten nesneye (hedefe) yönelen rotayı sözel olarak tanımlar.	
	4. İşaretten nesneye (hedefe) kadar yürür.	
	5. Nesneden (hedeften) işarete kadar geri döner.	
	6. Çevrede işaretle ilişkisi bilinen özel bir nesneden işarete yönelir.	
	7. İşarete doğru yürür.	
	8. İşarete geri dönmeksizin işaretle ilişkisi bilinen nesnelere arasında yürür.	
	9. Bina içi / bina dışı ortamlarda farklı rotalarda işaretleri kullanarak hedefine ulaşır.	

C.4.3. Bina içi / dışı numaralama sistemlerini kullanır.	1. Numaralama sistemini belirlemek için ilk iki kapı numarasını ve koridorun / sokağın diğer tarafındaki kapı numarasını öğrenmesi gerektiğini söyler.	Öğrenciyle dokunsal kroki üzerinde çalışmaya başlanmalıdır. Öğrencinin kullanması gereken bina içi ve bina dışı ortamlardaki numaralama sistemleri öğretmen tarafından belirlenmeli ve dokunsal krokisi (kartonun üzerine yerleştirilmiş olan küp şekilleri ya da kabartılmış matbaa baskısı vb.) hazırlanmalıdır.
	2. Kroki üzerinde numaralama sistemlerini söyler.	
	3. Gerçek ortamda numaralama sistemini açıklar.	
	4. Numarası söylenen odaya / binaya yürür.	
C.4.4. Ölçme becerilerini kullanır.	1. Bedeniyle nesnenin yüksekliğini ölçer.	Matematik dersiyle bağlantılı olarak öğrencinin önceden sahip olduğu ölçme becerileri belirlenmelidir. Öğrencinin nesnelere arasında ne kadar mesafe yürümesi gerektiğini anlayabilmek amacıyla 2 metre aralıkla yerleştirilmiş nesnelere arasında yürünerek mesafe söylenebilir, daha sonra öğrenciden mesafeyi belirlemesi istenebilir.
	2. Nesnelere arasındaki mesafeleri ölçer (yaklaşık ölçüm için standart ölçümü ya da standartlaştırılmamış ölçümü kullanır).	
	3. Nesnelere / kapıları / kalorifer peteklerini vb. sayar.	
C.4.5. Pusula yönleri bilir.	1. Yönleri söyler.	Öğrencinin yönleri söylemesine yönelik hayat bilgisi dersiyle bağlantı kurulmalıdır. Öğrencinin dokunsal pusulayı kullanma becerisine sahip olması ön koşul niteliğindedir. Bu nedenle öncelikle dokunsal pusula kullanımının öğretilmesi gerekmektedir.
	2. Dokunsal pusulayı kullanır.	
	3. Yönlere göre çevresindeki eşyaların konumlarını söyler.	
	4. Bina dışındaki çevrede yönleri belirlemesi için kullanması gereken uyarıları (güneş ışığı vb.) söyler.	
	5. Bina dışındaki çevrede dokunsal pusulayı ve uyarıları kullanarak yönleri belirler.	
C.5. Bağımsız Hareket Becerileri Alt Öğrenme Alanı		
Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.5.1. Elle duvar (nesne) takibiyle yürür.	1. Öğrenci duvara yan (paralel) durur (duvar / nesne uzaklığı 25 cm'yi geçmemeli / vücudu duvara değmemeli).	Öğrenciye fiziksel yardım uygulanarak (fiziksel yardım ve sözel ipucu) koridor gibi bir geniş alanda duvar takibi çalışmalarının yapılması önemlidir. Daha sonraki zamanlarda akıcılık ve genelleme çalışmalarına yer verilmelidir. Genelleme için örneğin tenefüste öğrencinin gitmesi gereken yerlere elle duvar takibi becerisiyle gitmesi sağlanabilir. Pürüzlü yüzeylerde elle duvar takibi yaparak yürümesi için elinin avuç içini duvara doğru çevirmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Becerilerin öğretimi öncesi mutlaka çocuğa bu becerinin neden kazandırılması gerektiğine yönelik açıklama ya da uygulamalar yapılmalıdır.
	2. Duvar tarafındaki kolunu düz bir şekilde bir miktar öne doğru uzatır (45 derecelik bir açıyla).	
	3. Parmaklarını hafifçe bükür.	
	4. Serçe ve yüzük parmağını (ya da elinin yan tarafını) duvara değdirir.	
	5. Elle duvar takibi yaparak yürür.	

C.5.2. Yüksek kol korunma tekniğiyle uygun şekilde yürür.	1. Kolunu yere paralel olacak şekilde omuz hizasına kadar kaldırır.	Öğrenciye fiziksel yardım uygulanarak (fiziksel yardım ve sözel ipucu) koridorda karşıya geçerken çalışmalar yapılmalıdır. Becerilerin öğretimi öncesi mutlaka çocuğa bu becerinin neden kazandırılması gerektiğine yönelik açıklama ya da uygulamalar yapılmalıdır. Örneğin "başının duvara / nesnelere çarpmasını engellenmek için" yüksek kol korunma tekniğini kullanması gerektiğine yönelik açıklamalar. Bina içi ve bina dışı ortamlarda da beceriyi kullanmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilmelidir.
	2. Kolunu dirsekten yüzüne doğru bükerek (dirsekten 120 derecelik açı oluşacak).	
	3. Elinin avuç içi karşıya bakacak şekilde çevirir.	
	4. Parmaklarını hafifçe bükerek.	
	5. Yüksek kol korunma tekniğiyle karşı duvara kadar yürür.	
C.5.3. Alçak kol korunma tekniğiyle yürür.	1. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatır.	Öğrencinin bedeninin alt kısmını koruyabilmesi için gerekli bir beceridir. Fiziksel yardım uygulanarak öğretim gerçekleştirilmelidir. Öğrencinin farklı ortamlarda beceriyi gerçekleştirmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
	2. Kolunu vücuduna çapraz olacak şekilde göbük hizasına getirir.	
	3. Parmaklarını hafifçe bükerek.	
	4. Alçak kol korunma tekniğiyle karşı duvara kadar yürür.	
C.5.4. Uygun şekilde yardım ister.	1. Mevcut seslerin yerini belirler.	Öğrencilerin birçok durumda yardım istemesi gerekmektedir. Becerinin öğretiminden önce, işitme eğitimi çalışmalarında sesin yerini belirlemesi ve ona doğru yürümesine yönelik çalışmaların mutlaka çocukla yapılmış olması gerekmektedir.
	2. Kişiyi yaklaşır ve yakın mesafede (rehberin sesini duyabileceği ve yardım istediğini gösterecek şekilde yaklaşık 20 cm yakınında) durur.	
	3. Yardım isteyeceği kişiyi yüzünü döner, ihtiyacı olan bilgiyi kısa ve net sorular yönelterek sorar.	
C.5.5. Rehberle yürür.	1. Rehberin yanında durur.	Rehber becerilerine yönelik diğer çalışmalar için rehberle yürüme becerisi ön koşuldur. Bu nedenle bu beceri kazandırılmadan diğer rehber becerilerinin öğretimine yer verilmemelidir.
	2. Rehberin dirseğinin dört parmak yukarısından tutar. 2.1. Rehber elini yaklaştırdığında, görme yetersizliği olan kişi elinin dış yüzüyle rehberin elinin dış yüzüne dokunur. 2.2. Rehberin kolu boyunca dirseğinin dört parmak yukarısına kadar ilerletir. 2.3. Başparmağı dışarıda, diğer dört parmağı rehberin kolunun iç kısmında olacak şekilde rehberin kolundan tutar.	
	3. Görme yetersizliği olan kişi kolunun üst kısmını vücuduna birleştirir.	
	4. Rehberin yarım adım arkasına geçer.	
	5. Pozisyonu bozmadan rehberle yürür.	

C.5.6. Deneyimsiz rehberin hatalı tutuşunu düzeltir.	1. Koluna giren rehberin elini ters yönde çeker (kendi önüne doğru).	Gören kişiler görmeyen kişilerin koluna girme eğiliminde olduğu için görmeyen kişilerin hatalı tutuşu düzeltmelerine gereksinim vardır.
	2. Diğer eliyle rehberin bileğinden tutar.	
	3. Bileğinden tutmaya devam ederek, rehberine yakın olan elini rehberin dirseğinin dört parmak yukarısına kadar iletir.	
	4. Başparmağı dışarıda, diğer dört parmağı rehberin kolunun iç kısmında olacak şekilde rehberin kolundan tutar.	
	5. Görme yetersizliği olan kişi kolunun üst kısmını vücuduna birleştirir.	
	6. Rehberin yarım adım arkasına geçer.	
C.5.7. Rehberle taraf değiştirir.	1. Elini rehberin kolunu tuttuğu elinin üzerine koyar.	Çalışmadan önce rehberle yürüme becerisine öğrencinin sahip olması gerekmektedir.
	2. Rehberin kolunu tuttuğu elini bırakır.	
	3. Parmaklarının baktığı yöne doğru döner.	
	4. Eliyle rehberin sırtını takip ederek yürür.	
	5. Rehberin diğer kolundan rehberle yürüme pozisyonunda tutar.	
C.5.8. Rehberle dar yerden geçer.	1. Rehber ve öğrenci dar yere kadar yürür.	Dar bir ortam (ör. karton kutuların arasından) yaratılarak fiziksel yardımla öğretim gerçekleştirilir. Her bir basamağın gerekçesi, öğretim sırasında öğrencilerle tartışılmalıdır.
	2. Dar yerden geçme pozisyonu alırlar. 2.1. Rehber, öğrencinin tuttuğu kolunu arkasına getirir. 2.2. Öğrenci, rehberi tuttuğu kolunu düz bir şekilde uzatarak geriye geçer. 2.3. Rehberin arkasına gelecek şekilde yana doğru yarım adım atar.	
	3. Öğrenci ve rehber dar yer boyunca yürürler.	
	4. Rehberle yürüme pozisyonu alırlar. 4.1. Geniş alana geldiklerinde rehber kolunu vücudunun yan tarafına getirir. 4.2. Öğrenci dirseğini bükerek yarım adım yana geçer.	
C.5.9. Rehberle 180 derece döner.	1. Öğrenci elini rehberin kolundan çeker.	Fiziksel yardımla öğretim gerçekleştirilir. Her bir basamağın gerekçesi, öğretim sırasında öğrencilerle tartışılmalıdır.
	2. Rehber ve öğrenci içe doğru dönerler.	
	3. Öğrenci, rehberin kolundan rehberle yürüme pozisyonunda tutar.	

C.5.10. Rehberle merdiven çıkar / iner.	1. Öğrenci, rehberle merdivenin başına kadar yürür / Rehber merdivene geldiklerinde haber verir.	Öğrenci tırabzanın yerini belirlediyse rehberin tırabzanı tutarak yönlendirmesine gerek yoktur.
	2. Öğrenci merdivenin sağ tarafına doğru yaklaşır.	
	3. Öğrenci tırabzanı tutar. 3.1. Rehber, öğrencinin tuttuğu kolunun eliyle tırabzanı tutar. 3.2. Öğrenci boşta kalan elini rehberi tutan elinin üzerine getirir. 3.3. Elini rehberin kolu boyunca ilerleterek rehberin elini bulur. 3.4. Rehber elini çekerken, öğrenci tırabzanı tutar.	
	4. Öğrenci, rehberle merdiven çıkar / iner. 4.1. Rehber merdiven çıkmaya başlarken öğrenci yarım adım atarak merdivenin başına gelir. 4.2. Rehber ikinci basamağı çıkarken / inerken öğrenci elini tırabzanın üzerinde ilerleterek birinci basamağı çıkar / iner.	
C.5.11. Rehberle sandalyeye / koltuğa oturur.	1. Rehber, öğrenciye sandalyenin önüne geldiğinde haber verir.	
	2. Öğrenci sandalyenin arkalığını tutar. 2.1. Rehber, öğrencinin tuttuğu kolunun eliyle sandalyenin arkalığına dokunur. 2.2. Öğrenci elini rehberin kolu boyunca rehberin eline kadar ilerletir. 2.3. Öğrenci sandalyenin arkalığını tutar.	
	3. Sandalyeyi kontrol eder. 3.1. Öğrenci sandalyenin arkalığını bırakmadan sandalyenin yanına gelir. 3.2. Boşta kalan eliyle sandalyenin oturulacak kısmını dairesel olarak kontrol eder.	
	4. Sandalyeye oturur.	

C.5.12. Önünde masa olan sandalyeye rehberle oturur.	(Rehber, öğrencinin tuttuğu kolunun eliyle sandalyenin arkalığine dokunur.) 1. Öğrenci, rehberin kolunu takip ederek sandalyenin arkalığını tutar.	Rehber görme yetersizliğı olan öğrenciyi hedef davranışlara uygun olarak yönlendirir. Fiziksel yardımdan başlayarak öğretim yapılmalıdır.
	(Rehber diğer eliyle öğrencinin boşta kalan elinin dış yüzeyini masanın kenarına değdirir.) 2. Öğrenci sandalyenin arkalığını, elini aşağı doğru kaydırarak sandalyenin oturulacak kısmını bulur.	
	3. Öğrenci elini masanın kenarından çekmeden, diğer eliyle sandalyenin oturulacak kısmını dairesel olarak kontrol ederek sandalyenin sınırlarını da belirler.	
	4. Görme yetersizliğı olan kişi elini masanın kenarından çekmeden, diğer eliyle sandalyenin oturulacak kısmını dairesel olarak kontrol eder.	
	5. Sandalyeye oturur.	
C.5.13. Rehberle kapıdan girer / çıkar.	1. Öğrenci kapının kolundan tutar. 1.1. (Rehber, öğrencinin tuttuğu kolunun eliyle kapının kolundan tutar.) Öğrenci boşta kalan elini rehberin kolunun üzerine koyar. 1.2. Elini rehberin kolu boyunca ilerleterek, rehberin kapının kolunu tutan elinin üzerine getirir. (Kapı koluna göre aşağıdaki basamak değışiklik gösterebilir.) 1.3. Rehber elini kapının kolundan çekerken öğrenci başparmak altta diğer parmaklar üstte olacak şekilde kapının kolundan tutar.	Rehber yönlendirici olarak, görme yetersizliğı olan öğrenciyi yönlendirmektedir. Öğrenci doğrudan kapı kolunu buluyorsa bu basamaklara gerek yoktur. Fiziksel yardımdan başlayarak öğretim yapılmalıdır. Görme yetersizliğı olan öğrenci kapıyı tutacaksa rehberle kapıya kadar geldikleri konumun kapının açılabilmesi için yeniden düzenlenmesi gerekebilir. Uyarlama: Rehber elini arkaya alarak görme yetersizliğı olan kişinin arkaya geçmesini sağlar. Her ikisi birbirlerinin bileklerinden tutar ve kapıdan geçerler.
	2. Öğrenci kapıyı açar. 2.1. Öğrenci kapının kolunu aşağıya doğru bastırır. 2.2. Kapıyı kendine doğru çekerek / iterek kapıyı açar.	
	3. Öğrenci kapının diğer kolundan tutar. 3.1. Öğrenci kapıyı tutan eliyle kapının kenarını takip ederek kapının diğer kolunu bulur. 3.2. Öğrenci başparmak altta, diğer parmaklar üstte olacak şekilde kapının diğer kolundan tutar.	
	4. Öğrenci, rehberle kapıdan geçer.	
	5. Öğrenci kapıyı kapar.	

<p>C.5.14. Çapraz baston tekniğiyle duvar takibi yaparak yürür.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çapraz baston tekniğiyle bastonu tutar. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Bastonun bir karış ilerisinden elinin dış yüzeyi öne doğru, işaret parmağı düz ve bastonun üzerinde olacak şekilde baş ve diğer parmaklarıyla tutar. 2. Çapraz baston tekniğiyle kenar takibine hazırlanır. <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Kolunu öne doğru uzatır. (Vücudun yaklaşık olarak 15-20 cm (kol boyu) önünde olmalı ve bastonun sapı omzun 4-5 cm ilerisinde, bastonun ucu omuzdan 2,5-5 cm ileride olmalıdır.) 2.2. Elinin dış yüzeyini duvara doğru çevirir. 2.3. Bastonun ucunu, takip edeceği duvar ve zeminin birleştiği yere koyar. 2.4. Bastonun ucunu biraz yukarı kaldırır (2 cm). 3. Bastonun ucuyla duvarı takip ederek yürür. 	<p>Çapraz baston ve sarkaç baston tekniklerinin öğretiminde (ileri zincir yöntemine göre) mutlaka öğrenciyle baston tutuşu üzerinde çalışılmalıdır. Bastonu bağımsız olarak tutar duruma geldikten sonra, kenar takibine hazırlanma ve daha sonra yürüme çalışmalarına yer verilmesi son derece önemlidir. En yaygın görülen hata, bastonun ucunun yürüyüş sırasında bedeninden geride kalmasıdır. Bu nedenle mutlaka bastonun ucunun her zaman önde olabileceği şekilde akıcılık ve farklı ortamlara genelleme çalışmalarına yer verilmelidir.</p> <p>Aşağıdaki çalışmalar son derece önemlidir: Koridor boyunca uygun tutuşu sürdürür. Çapraz baston ve elle duvar takibini birlikte kullanır. (Yönünü değiştirerek) Diğer eliyle çapraz baston tekniğiyle yürür. Bastonu kalem tutuşuyla tutarak yürür.</p>
<p>C.5.15. Sarkaç baston tekniğiyle uygun şekilde yürür.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bastonu sarkaç baston tekniğine uygun olarak tutar. <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Baş ve işaret parmakları düz ve bastonun üzerinde olacak şekilde bastonu tutar. 1.2. Elinin dış yüzeyini yana doğru çevirir. 1.3. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatır. 1.4. Elini göbük hizasına kadar getirir. 2. Bastonla yay çizer. <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Elini göbük hizasında tutarak, bastonu bileğinden sağa doğru yay çizerek hareket ettirir. (Bastonun ucu iki omzun 2,5 cm uzağında yere temas etmeli ve yayın zirve noktasında baston, yerden 2,5 cm yükseklikte olmalıdır.) 2.2. Elini göbük hizasında tutarak, bastonu bileğinden sola doğru yay çizerek hareket ettirir. 3. Sarkaç baston tekniğiyle yürür. <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Bastonu bilekten sağa doğru hareket ettirirken sol ayağıyla bir adım atar. 3.2. Bastonu bilekten sola doğru hareket ettirirken sağ ayağıyla bir adım atar. 	<p>Çapraz baston ve sarkaç baston tekniklerinin öğretiminde (ileri zincir yöntemine göre) mutlaka öğrenciyle baston tutuşu üzerinde çalışılmalıdır. Bastonu bağımsız olarak tutar duruma geldikten sonra, yay çizme çalışmaları ve daha sonra yürüme çalışmalarına yer verilmelidir. Özellikle yay çizme çalışmalarında iki yay arası mesafeyi anlayabilmesi için bir araç kullanılmaktadır. Yay çizmeyi ritmik şekilde yapabilmesi için metronom, el çırpma vb. sesli uyarılar verilmelidir.</p>

C.5.16. Aşırı kalabalık yerlerde bastonu nasıl kullanacağını gösterir.	1. Hızını azaltır.	Görenlerin bastona basmaması, takılmaması için bastonu öğrencinin bedenine yaklaştırması gerekmektedir. Bu çalışmadan önce öğrencinin sarkaç baston tekniğine sahip olması ön koşul niteliğindedir.
	2. Bastonuyla her iki tarafa doğru, omuz genişliğinden daha dar olacak şekilde yay çizer.	
	3. Kolunu vücuduna yaklaştırır.	
C.5.17. Bastonla uygun şekilde (dik tutuş ya da kalem tutuşuyla) merdiven çıkar.	1. Bastonunu merdivenin kenarında sağa doğru hareket ettirerek, merdivenin köşesini bulur.	Öğrencinin merdiven gibi tehlikeli ortamlarda güvenli şekilde (bastonu ile önceki basamağı algılayarak adımını atması) son derece önemlidir. Öğrencinin beceri içinde geçen kavramlara sahip olması gerekmektedir. Öğrencinin merdivene yaklaşıırken kullanacağı teknik (sarkaç baston ya da çapraz baston) duvar ya da açık alan olmasına göre değişiklik gösterebilir. Günlük hayatında da merdiven inme-çıkma çalışmalarına yer verilmesi son derece önemlidir.
	2. Merdivenin köşesine doğru (sağ tarafa) yaklaşır.	
	3. Bastonu dik olarak tutar (başparmağı kendisine ve aşağıya bakacak şekilde bastonun bir karış ilerisinden tutar). (Not: Bastonunu işaret parmağı ve orta parmağı arasına alarak ya da kalem tutuşuyla tutar.) 3.1. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatarak bastonu birinci basamağa çıkarır. 3.2. Bastonu başparmağı düz ve aşağıya bakacak şekilde dik olarak tutar.	
	4. Bastonla merdiveni çıkar. 4.1. Ayak uçları ilk basamağa değene kadar ilerler. 4.2. Bastonu ikinci basamağın yarısına gelecek şekilde kaldırır. 4.3. Birinci basamağa adım atar. 4.4. "b" ve "c" basamaklarını tekrarlayarak merdivenlerin bitimine kadar çıkar.	
C.5.18. Bastonla uygun şekilde (dar çapraz baston tekniğiyle) merdiven iner.	1. Bastonu işaret parmağı düz ve bastonun üzerinde olacak şekilde tutar (dar çapraz baston tekniği tutuşu).	Merdiven inmek daha büyük tehlike yaratacağı için bastonunu kullanması son derece önemlidir. Öğrenci bastonun ucuyla merdiven basamaklarının yüksekliğini ve nerede bittiğini daha kolay belirlemektedir.
	2. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatarak bastonu birinci basamağa indirir.	
	3. Bastonla merdiveni iner. 3.1. Ayak uçları ilk basamağın köşesine gelene kadar ilerler. 3.2. Bastonu ikinci basamağa indirir. 3.3. Birinci basamağı iner. 3.4. Hareketleri tekrarlayarak merdivenlerin bitimine kadar iner.	

C.5.19. Bastonla nesne inceler.	1. Bastonun ucu eşyaya çarpınca durur.	<p>Öğrencinin nesnelere güvenli şekilde yaklaşması ve incelemesi için bu becerinin öğretilmesi son derece önemlidir.</p> <p>İncelenecek nesneye göre hedef davranışlar değişiklik gösterebilecektir.</p> <p>Öğrenci nesneyi doğrudan buluyorsa bastonu takip etmesine yönelik 5. hedef davranışı yapması gerekmemektedir.</p>
	2. Başparmağı düz ve bastonun üzerinde olacak şekilde bastonu dik olarak tutar.	
	(Not: Tabanı olan bir nesnede ucunu dayar, tabanı olmayan bir nesnede bastonun gövdesini dayar.)	
	3. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatarak, bastonun ucunu eşyaya dayar. (Nesnenin yüksekliği hakkında bilgi verir.)	
	4. Baston dik konumdayken nesnenin yanına geçer (sağa ya da sola doğru 90 derece döner).	
	5. Diğer eliyle bastonu aşağıya doğru takip ederek nesneyi bulur.	
	6. Yüksek kol korunma tekniğiyle nesneye doğru eğilir.	
7. Dairesel olarak nesneyi inceler.		
C.5.20. Bastonla uygun şekilde kapıdan girer / çıkar.	1. Bastonu kapıya değince durur.	<p>Öğrenciye diğer baston becerilerinde olduğu gibi fiziksel yardımla öğretim yapılmalıdır.</p>
	2. Kapının açılış yönüne göre bastonu diğer eline alır.	
	3. Boşta kalan eliyle kapıyı açar.	
	4. Dar çapraz / sarkaç baston tekniğiyle kapı boşluğunu geçer.	
	5. Diğer kapı kolunu tutar.	
C.5.21. Deneyimli ve deneyimsiz rehberle bastonu uygun şekilde kullanır.	1. Deneyimsiz rehberle yürür. 1.1. Bir eliyle rehberin kolundan tutarken, diğer eliyle dar çapraz baston tekniğiyle bastonu önünde tutar.	<p>Deneyimli ve deneyimsiz rehberle hareket ederken öğrencinin güvenli şekilde yürümesi için beceri basamakları değişiklik göstermektedir. Deneyimsiz bir rehberle hareket ederken, tehlikelere karşı uyarmaması ihtimaline karşı, çapraz baston tekniğini kullanması gerekmektedir. Bu çalışma öncesinde rehberle yürüme ve çapraz baston becerisine sahip olması son derece önemlidir.</p>
	2. Deneyimli rehberle yürür. 2.1. Bastonu dik olarak sapından avuç içinde kalacak şekilde tutar.	

C.5.22. Rehberle yürüyen merdiveni kullanır.	1. Yürüyen merdiven sesini belirler.	Yürüyen merdiveni öğrenci ilerleyen zamanlarda kullanacaksa merdivenin yerini saptamak için işaretler belirlenmelidir. Yürüyen merdivenle ilgili mutlaka öğrenciye bilgi verilmelidir. Rehberle yürüyen merdivenden çıkma becerisi kazandırdıktan sonra, bastonla çıkması sağlanmalıdır.
	2. Rehberle sesi kullanarak yürüyen merdivenlere doğru ilerler.	
	3. Merdivenin sağına doğru geçer.	
	4. Görme yetersizliği olan öğrenci, rehberin yönlendirmesiyle merdivenlere adımını atar.	
	5. Rehberin önüne geçer.	
	6. Bir ayağını bir üst basamağa dayar.	
	7. Merdiven düzelttiğinde bittiğini anlayarak adımını hızlıca dışarıya doğru atar.	
C.5.23. Bastonla yürüyen merdiveni kullanır.	1. Öğrenci mevcut olan sesleri dinleyerek yürüyen merdivenin yerini tespit eder.	Eğer öğrenci, gören rehber ile gezinti yapıyorsa, merdivenlerin dar olmasından dolayı öğrencinin basamağı bağımsız olarak geçmesi gerekebilir. Burada rehber, öğrencinin arkasında yer almalıdır. Doğuştan görme yetersizliği olan öğrenciler yürüyen merdivenlerden korkabilirler. Burada yürüyen merdivenlerin başlıca özellikleri ve nasıl işledikleri hakkında detaylı bilgi vererek öğrenci sakinleştirilmelidir. İki çeşitten fazla yürüyen merdiven varsa, yürüyen merdivenler hakkında bilgi sahibi olmalıdır (merdiven şeklinde yükselen / düz ilerleyen). Öğrenci yürüyen merdivenlerden çıkarken-inerken kendi durduğu yerin farkında olmalıdır. Eğer öğrenci yürüyen merdivenleri çok sık kullanacaksa işaretler oluşturulabilir.
	2. Merdivenin sağ tarafına dokunarak bastonunu sol eline geçirir.	
	3. Bastonunun ucuyla yürüyen basamağın yerini tespit eder.	
	4. Merdivenin kenarına kadar ilerler.	
	5. Öğrenci bastonun ucunu ileriye doğru uzatarak, inen mi çıkan merdiven mi olduğuna karar verir.	
	6. Öğrenci bir ayağını hafifçe metal ızgaranın kenarına yerleştirir ve ortaya çıkan basamağın kenarını hissettiğinde yürüyen merdivene adım atar.	
	7. Öğrenci bastonunun ucunu, önündeki basamağa koyar.	
	8. Bastonun ucunun ya da ayağının yere değiştiğini hissettiğinde bir adım atarak yürüyen merdivenden inerek uzaklaşır.	

<p>C.5.24. Bastonla asansör kullanır.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenci sarkaç baston ya da çapraz baston tekniğiyle (duvar ya da açık alan olma durumuna göre) asansör kapısını bulur. 2. Asansörün yanında bulunan uygun çağırma butonuna (yukarı ya da aşağı) basar. 3. Asansör kapısına yüzünü dönerek yakın şekilde durur. 4. Asansör geldiğinde kısa baston tutuşu (yayı daraltıp, kendisine yaklaştırarak) ve yüksek kol korunma tekniğini kullanarak içeri girer. 5. Öğrenci buton panelini bulur. 6. Uygun butona / düğmeye basar. 7. Asansör duvarına yaslanarak kendisini konumlandırır. 8. Dar çapraz baston dokunuşuyla alanı kontrol ederek hızlı şekilde dışarı çıkar. 	<p>Asansörün kata geldiği zaman çıkardığı ses, asansörün yerinin belirlenmesi için ipucu özelliği taşımaktadır. Asansörün içinde Braille ile yazılmış butonlar / düğmeler varsa öğrencinin gideceği katın düğmesini bulması daha kolay olacaktır. Kullanılacak asansörlerde Braille yazı yoksa düğmelerin nasıl dizildiğini gösterebilmek için dokunsal araç gereçler üzerinde çalışılmalıdır.</p>
<p>C.5.25. Bastonla döner kapıdan geçer.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenci kapının sağ tarafından, bastonla duvar takibi yaparak diğer eliyle yüksek kol korunma tekniğiyle yaklaşır (baston sağ elinde). 2. Öğrenci döner kapıya sol eliyle temas ederek hızlı şekilde sağa dönüp içine girer. 3. Öğrenci kapının duvarını sağ dirseğiyle takip eder (bastonu tutan elini değiştirirse bastonuyla takip eder). 4. Temas kaybolduğunda çıkarak uygun baston tekniğini kullanarak hızlıca sağa döner. 	<p>Bir rehberle yürürken, kapı dar olduğu için öğrenci teması kesip, döner kapıyı tek başına kullanmalıdır.</p> <p>Doğuştan görmeyen öğrenciler, ellerini kapının çerçevesiyle duvar arasına sıkıştırmaktan korkabilirler.</p> <p>Yaya trafiği çok az ise öğretmen kapıyı itip öğrencinin bağımsızca pratik yapmasını sağlayabilir.</p> <p>Paneller otomatik hareket etmiyorsa öğrenci içeri girip kapıyı iterek hareket ettirmelidir.</p>
<p>C.5.26. Sarkaç bastonla dokun-sürük tekniğini gösterir.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Öğrenci gezinti çizgisinde sarkaç bastonla yürürken yavaşlayarak, yayı izlenen tarafa doğru hafifçe genişletir. 2. Bastonun ucuyla paraleldeki nesneyi (ya da eğimi) fark edene kadar bastonu sürükler. 3. Bastonu yere sürterek ters yönde omuz hizasından 2,5 cm ileriye yay çizer. 4. Paralel nesneyi fark edene kadar a, b, c basamaklarına devam eder. 	<p>Öğrencinin, kaldırımda yürürken nesne ya da eğimi bulabilmek için sarkaç bastonla dokun ve sürük tekniğini kullanması gerekmektedir. Öğrencinin bu tekniği kullanabilmesi için sarkaç bastonla yürüme vb. becerilere sahip olması gerekmektedir.</p>

C.5.27. Yoluna çıkan engeller nedeniyle kaldırım kaybedince bastonu nasıl kullanacağını gösterir.	1. Kaldırımı bulabilmek için önünü kontrol eder.	Öğrenci yolda yürürken kaldırımı kaybettiğinde (karşına inşaat alanı, park alanı gibi düzenlemeler çıktığında kaldırımı kaybedebilir) bu beceriyi uygulaması gerekir.
	2. Bir yanını (sağ / sol) bastonuyla kontrol eder.	
	3. Bastonu diğer eline alarak, diğer yanını (sağ / sol) bastonuyla kontrol eder.	
	4. Kaldırımı bulursa kendini yeniden konumlandırarak istediği yönde hareket eder.	
C.5.28. Sarkaç bastonla dokun-kaydır tekniğini gösterir.	1. Yavaş adımlarla bastonun yay genişliğini azaltır (bastonun ucu her ayağının önünde bir noktaya değer).	Gezinti sırasında bastonunun ucunun saplanacağı alçak nesnelere, tümsekleri belirlemek için, öğrencinin sarkaç bastonla dokun ve kaydır tekniğiyle bastonu kullanması gerekmektedir.
	2. Bastonun ucunu temas ettiği yerden omuzun 2,5 cm ilerisine kaydırır.	
C.5.29. Üç nokta dokunuşu tekniğini gösterir.	1. Kaldırım kenarına (duvara) paralel durur.	Öğrencinin sarkaç baston tekniği gibi baston becerilerine sahip olması ön koşul niteliğindedir.
	2. Bastonun ucuyla kaldırım kenarındayken (ters) diğer omuzunun 2,5 cm ilerisine yay çizer.	
	3. Bastonu kaldırım kenarının ucuna getirerek yay çizer.	
	4. Bastonu kaldırım kenarının üzerine (duvara) getirir.	
C.5.30. Trafik lambası olan caddede yaya geçidinden karşıdan karşıya geçebilmek için yapması gerekenleri gösterir.	1. Kaldırım kenarına kadar sarkaç baston tekniğiyle yürür.	Çalışmalara kontrollü (spor salonu vb. yapılandırılmış) bir ortamda başlanıp daha sonra gerçek trafik ortamına geçilebilir. Öğrencinin kaldırım, trafik lambası vb. kavramlara, sarkaç baston tekniğiyle yürüme becerisine sahip olması gerekmektedir.
	2. Kaldırımın kenarında durur.	
	3. Kaldırımın yüksekliğini kontrol eder.	
	3.1. Bastonun ucunu kaldırımın köşesine koyar.	
	3.2. Bastonu başparmağı düz ve aşağıya bakacak şekilde tutar.	
	3.3. Kolunu düz bir şekilde öne doğru uzatarak bastonu dik bir şekilde tutar.	
	3.4. Bastonun ucunu kaldırımın köşesinden aşağıya doğru indirerek kaldırımın yüksekliğini kontrol eder.	
	4. Ayak uçları kaldırımın kenarına gelecek şekilde yaklaşır.	
5. Yeşil ışık yandığında sesin geldiğini bilir.		
6. Trafik akışı durunca sarkaç baston tekniğini kullanarak adım atacağı alanı kontrol eder.		
7. Kaldırımdan aşağı iner.		

C.5.31. Trafik lambası olmayan caddede güvenli şekilde karşıdan karşıya geçebilmek için yapması gerekenleri gösterir.	1. Kendi hızını ve caddenin genişliğini değerlendirerek ya da bazı geçişleri ölçerek, en uzun zamanı kullanarak (ortalama zamanı kullanamaz) caddeyi geçmek için gereken zamanı belirler.	Araçın sesini duyduğu andan gelişine kadar geçen sürenin belirlenmesi, karşıdan karşıya geçmek için yeterli sürenin olup olmadığını karşılaştırma imkânı sunar. Başlangıç düzeyindeki çalışmalar, öğrencilerin tedirgin olmamaları için mutlaka kontrollü (spor salonu vb. yapılandırılmış) ortamlarda uygulanmalı ve güvende olduğu öğrenciye belirtilmelidir. Bu çalışmanın güvenlik açısından önemi açıklanmalıdır.
	2. Kaldırımda dururken, yaklaşan bir araç fark edilmeyinceye kadar bekler.	
	3. Yaklaşan bir araç olabilecek bir şeyi gördüğünde kronometreyi çalıştırır.	
	4. Araç önünden geçerken kronometreyi durdurur.	
	5. Kaydedilen zamanın, geçmek için gereken zamandan az mı çok mu olduğunu değerlendirir.	
	6. Güvenli bir şekilde geçmek için araçları yeterince iyi fark edebildiğine karar vermek için amacıyla yeterli örnek kaydedilene kadar yaklaşan araçların fark edilmesini ölçmeye devam eder.	
	7. Trafik lambası olan caddeden geçmek için gerekli basamakları uygular.	
C.5.32. Otobüsü (toplu taşıma araçlarını) güvenli şekilde kullanır.	1. Öğrenci yol boyunca baston tekniklerini kullanarak yürür.	Öğrencinin baston becerilerine sahip olması gerekir. Otobüs yolculukları için otobüslerin / toplu taşıma araçlarının geliş-gidiş zamanlarının (tarife) belirlenmesi de son derece önemlidir. Sesli program olan telefonu kullanarak tarifelere nasıl ulaşabileceğine yönelik öğretim yapabilir. Bazı durumlarda öğrencinin yardım istemesi gerekebilir. Toplu taşıma araçlarının (otobüs, metro vb.) yapısına, durak vb. kavramlara yönelik öğrenci bilgi sahibi olmalıdır. Metro vb. araçların kullanım basamakları değişiklik göstermektedir. Bazı ortamlarda araçlara yönlendiren hissedilebilir yüzeyleri ve bunların taşıdığı anlamlar (kubbeli yüzeyin ikaz / tehlike anlamına geldiği, düz yüzeyin ilerlemek için kullanılacağı) da öğrencilere kazandırılmalıdır. Otobüslerde ya da diğer toplu taşıma araçlarında sesli sistemler durakları ifade etmektedir. Eğer sesli sistem yoksa durak sayıları ve başka işaretlerden yararlanarak inmesi gerektiği öğrenciye öğretilmelidir.
	2. Öğrenci bastonu otobüs durağına değişince durur.	
	3. Öğrenci 90 derece dönüp durağın yaklaşık yarım metre gerisinde bekler.	
	4. Öğrenci kendisini kaldırım kenarından bir iki adım geride, dikey caddeye yüzünü dönerek şekilde konumlandırır.	
	5. Otobüs durağında bastonunu çapraz baston tekniğiyle tutar.	
	6. Otobüs gelince bastonuyla otobüse doğru yürür.	
	7. Otobüs kapıları açılınca bastonuyla otobüsün merdivenlerinden çıkar.	
	8. Dar / kısa çapraz baston tekniğiyle otobüs içinde yürür.	
	9. Otobüste boş olan yere oturur.	

C.5.33. Kötü hava koşullarında bağımsız hareket eder.	1. Giysilerin ve bastonun özellikleri ve amacını söyler.	Öğrencilerin giysileri seçerken dikkat etmesi gereken çeşitli unsurlar vardır. Örneğin işitsel ipuçlarından yararlanması için şapkasının kulaklarını kapatmayacak şekilde olması gerekmektedir. Eldiven kullanacaksa işaret parmağının olduğu kısmı kesik olan bir eldivenin kullanılması, bastonun kontrolünü sağlamak açısından önemlidir. Öğrencinin kullanacağı bastonun özelliklerini bilmesi gerekmektedir. Karlı havada düşeceği zaman, daha kontrollü şekilde nasıl düşeceğine yönelik, spor salonunda mindere kontrollü düşme çalışmalarını uygulamalar yapılmalıdır.
	2. Uygun düşüş tekniğini gösterir.	
	3. Karlı havada güvenli seyahat için neler yapması gerektiğini söyler.	
	4. Kötü hava koşullarında bina dışında yürür.	

C.6. Rota Alt Öğrenme Alanı		
Hedef	Hedef Davranışlar	Açıklama
C.6.1. Bina içindeki ve dışındaki rotalarda güvenli şekilde hedefini bulur.	<p>1. Bina içi ortamlarda hedefini bulur.</p> <p>Örneğin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tuvalete • Kantine • Varsa; hemşire odasına • Yatakhane • Spor salonuna • Öğretmenler odasına • Yemekhaneye • Okul kapısından sınıfa • Sınıftan okul kapısına • Okuldaki farklı sınıflara gider. 	<p>Gözlem yaparak ya da diğer öğretmenlere sorarak öğrencinin gereksinimi olan rotalar belirlenmelidir. Öğrencinin rotalardaki hedeflerine ulaşabilmesi için bağımsız hareket becerilerini etkili şekilde kullanabiliyor olması gerekmektedir. Bu nedenle rota öncesinde bağımsız hareket becerilerinin öğretimine yer verilmelidir.</p> <p>Öğretmenin, başlangıç noktasından hedefe kadar yürüyerek rota analizlerini hazırlaması gerekmektedir.</p> <p>Öğrencinin rota içindeki uyarı işaret hâline dönüştürmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin öğretmen sınıftan spor salonuna kadar olan rotayı öğretirken, hedefe ulaşmaya kadar yol üzerinde kaç kapı / kaç kalorifer peteği / bank geçeceğini, nerelerden döneceğini, ölçme becerilerini kullanması gereken durumları vb. öğretir. Daha sonraki uygulamalarda ipucunu geri çekerek, örneğin "Spor salonuna kadar kaç kapı sayacağız?" diye sorar ve "Say ve spor salonunu bul." diyerek öğrencinin hedefi bulmasını ister ve pekiştirir.</p> <p>Öğrenciler sağ ve sola dönüşlerde problem yaşıyorsa fiziksel yardımla dönüşler sağlanmalıdır. Öğrencinin yaşı ilerledikçe ve bulunduğu ortama göre gereksinim duyduğu rotalar değişiklik gösterebilecektir.</p>
	<p>2. Bina dışı ortamlarda hedefini bulur.</p> <p>Örneğin</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bahçeye • Oyun parkına • Okul çevresine • Markete • Okuldan evine • Alışveriş merkezine gider. 	

